

Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin İncelenmesi

Fatma Cura Bayır

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsüne Hemşirelik
Yüksek Lisans Tezi olarak sunulmuştur.

Doğu Akdeniz Üniversitesi
Şubat 2022
Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü onayı

Prof. Dr. Ali Hakan Ulusoy
L.E.Ö.A. Enstitüsü Müdürü

Bu tezin Hemşirelik Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarım.

Prof. Dr. Sevinç Taştan
Hemşirelik Bölüm Başkanı

Bu tezi okuyup değerlendirdiğimizi, tezin nitelik bakımından Hemşirelik Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarız.

Doç. Dr. Halise Çoşkun
Tez Danışmanı

Değerlendirme Komitesi

1. Prof. Dr. Hatice Bebiş

2. Prof. Dr. Hatice Sütçü

3. Doç. Dr. Halise Çoşkun

ÖZ

Bu araştırmada, lise öğrencilerinde internet bağımlılığı düzeyleri belirlenerek farklı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Tanımlayıcı tasarımın kullanıldığı araştırmada çalışma grubunu 2021-2022 öğretim yılı 1. Döneminde K.K.T.C Mağusa ilçesinde yer alan lisede öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmanın verileri “İnternet Bağımlılık Ölçeği” ile toplanmıştır.

Sosyo-demografik özellikler ve kendine ait bilgisayar ve kendine ait akıllı telefon olma durumu, eğlence ve oyun için günlük internet kullanım süresi gibi değişkenler incelenmiştir. Öğrencilerin İBÖ genel puanlarına göre %35.60 ı yüksek düzey bağımlılık puanlarının olduğu, İBÖ yoksunluk alt boyutu puanlarına göre % 37.90 ı , kontrol güçlüğü alt boyutu puanlarına göre % 37.70 i , işlevsellikte bozulma alt boyutu puanlarına göre % 37.40 ı , ve sosyalizasyon alt boyutu puanlarına göre ise % 37. 40 ısn yüksek internet bağımlılığı olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak lise öğrencilerinin cinsiyet, yaş, sınıf, internet kullanım amaçları ve internet kullanım süreleri gibi değişkenlerin internet bağımlılığı düzeylerinde etkili olduğu belirlenmiştir. İnternet bağımlılığı risk grubundaki öğrenciler için ailelerden de destek alarak, çeşitli aktivite planları, eğitimler, güvenli internet paketi kullanımı gibi önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İnternet Bağımlılığı, Bağımlılık, Lise Öğrencileri, İlişkili Faktörler, Hemşirelik

ABSTRACT

In this study, it was aimed to determine the internet addiction levels of high school students and to examine them in terms of different variables. In the study, in which descriptive design was used, the study group consisted of students studying at a high school in the TRNC Famagusta district in the first semester of the 2021-2022 academic year. The data of the assignment were collected with the 'internet addiction scale'.

Variables such as socio-demographic characteristics and having one's own computer and smartphone, daily internet usage time for entertainment and games were examined. According to the students' IAS general scores, 35.60% of the students have high-level addiction scores, 37.90% of the students according to the scores of the IAS deprivation sub-dimension, 37.70% according to the control difficulty sub-dimension scores, 37.40% according to the dysfunctional sub-dimension scores, and according to the socialization sub-dimension scores. It has been observed that 37.40% of them have high internet addiction.

As a result, it was determined that variables such as high school students' gender, age, class, internet use purposes and internet use duration were effective on internet addiction levels. For students in the risk group of Internet addiction, with the support of their families, suggestions were made such as various activity plans, trainings, and the use of safe internet packages.

Keywords: Internet Addiction, Addiction, High School Students, Related Factors, Nursing

TEŞEKKÜR

Öncelikle tez danışmanlığımı üstlenen, değerli bilgilerini benimle paylaşan, yol gösterici ve destekleyici olan çok değerli danışmanım Sayın Doç. Dr. Halise Çoskun'a teşekkürümü bir borç bilirim.

Yüksek Lisans öğrenim sürecinde desteklerini ve yardımlarını esirgemeyen, Doğu Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Başkanı Prof. Dr. Sevinç Taştan'a ve fakültemizde yer alan tüm hocalarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Her zaman yanımda olan beni destekleyen aileme, tüm sevdiklerime ve meslek arkadaşlarıma çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
TEŞEKKÜR	v
KISALTMALAR	ix
TABLO LİSTESİ	x
ŞEKİL LİSTESİ	xii
1 GİRİŞ	1
1.1 Problemin Tanımı	1
1.2 Araştırmanın Amacı	4
1.3 Araştırma Soruları	4
2 GENEL BİLGİLER	5
2.1 İnternet Tanımı ve Tarihçesi	5
2.2 İnternet Kullanım İnsidansı ve Amaçları	6
2.3 Bağımlılık	7
2.4 İnternet Bağımlılığı	8
2.5 DSM Sınıflamasında İnternet Bağımlılığı	11
2.6 İnternet Bağımlılığının Nedenleri	13
2.7 İnternet Bağımlılığının Birey Üzerindeki Etkileri	14
2.8 İnternet Bağımlılığının ve Tedavisi	15
2.8.1 Farmakoterapi	16
2.8.2 Psikoterapi	16
2.9 İnternet Bağımlılığında Hemşirenin Rolü	16
3 GEREÇ VE YÖNTEM	18

3.1 Araştırmanın Tipi ve Zamanı	18
3.2 Araştırmanın Yapıldığı Yer	18
3.3 Araştırmanın Evreni ve Örneklem Seçimi	18
3.3.1 Çalışmaya Alınma Kriteri	20
3.4 Veri Toplama Araçları.....	20
3.4.1 Kişisel Bilgi Formu (Ek 1)	20
3.4.2 İnternet Bağımlılığı Ölçeği (Ek 2)	20
3.5 Araştırmanın Uygulanması.....	21
3.6 Verilerin Değerlendirilmesi.....	21
3.7 Araştırmanın Sınırlılıkları	21
3.8 Araştırmanın Etik Boyutu	21
3.9 Araştırmanın Planı.....	22
4 BULGULAR.....	23
4.1 Araştırmada Kullanılan Kişisel Veri Toplama Aracından Elde Edilen Sonuçlar	23
4.2 Araştırmada Kullanılan İnternet Bağımlılığı Ölçeği Genel ve Alt Boyutlarına Ait Betimsel İstatistik Sonuçları.....	26
4.3 Araştırmada Kullanılan İnternet Bağımlılığı Ölçeği Toplam ve Alt Boyutları ile Lise Öğrencilerinin Bazı Değişkenlerine Ait Karşılaştırma Sonuçları	28
5 TARTIŞMA	51
6 SONUÇ VE ÖNERİLER	59
6.1 Sonuçlar.....	59
6.2 Öneriler.....	67
KAYNAKLAR	69
EKLER.....	78

Ek 1: Tanıtıcı ve Klinik Özellikleri Soru Formu.....	79
Ek 2: Ölçek Formları.....	81
Ek 3: Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu	83
Ek 4: Doğu Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Onayı	86
Ek 5: KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığından Alınan İzin Formu	87
Ek 6: Ölçek İzinleri	88

KISALTMALAR

DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
ICD-10	Uluslararası Hastalık Sınıflandırma Kitapçığı
İBÖ	İnternet Bağımlılık Ölçeği
TÜİK	Türk İstatistik Kurumu

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Lise Öğrencilerinin Tanımlayıcı Özellikleri (n:348) .	23
Tablo 2: Araştırmaya Katılan Lise Öğrencilerinin Teknoloji ve İnternet Kullanımı Tanımlayıcı Özellikleri (n:348).....	24
Tablo 3: İnternet Bağımlılığı Genel ve Alt Boyut Gruplarına Ait Betimsel İstatistik Sonuçları (n:348).....	26
Tablo 4: İnternet Bağımlılığı Ölçeği Genel ve Alt Boyutlarına Ait Betimsel İstatistik Sonuçları (n: 348).....	27
Tablo 5: İnternet Bağımlılığı Ölçeği Genel ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması (n:348).....	27
Tablo 6: Lise Öğrencilerinin Bazı Tanıtıcı Özellikleri ile İnternet Bağımlılığı Ölçeği Toplam Puanlarının İlişkisi (n=348)	28
Tablo 7: Lise Öğrencilerinin Bazı Tanıtıcı Özellikleri İle İnternet Bağımlılığı Ölçeği Yoksunluk Alt Boyutu Puanlarının İlişkisi (n=348	30
Tablo 8: Lise Öğrencilerinin Bazı Tanıtıcı Özellikleri İle İnternet Bağımlılığı Ölçeği Kontrol Güçlüğü Alt Boyutu Puanlarının İlişkisi (n=348)	32
Tablo 9: Lise Öğrencilerinin Bazı Tanıtıcı Özellikleri İle İnternet Bağımlılığı Ölçeği İşlevsellikte Bozulma Alt Boyutu Puanlarının İlişkisi (n=348).....	34
Tablo 10: Lise Öğrencilerinin Bazı Tanıtıcı Özellikleri İle İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sosyalizasyon Alt Boyutu Puanlarının İlişkisi (n=348).....	37
Tablo 11: Lise Öğrencilerinin Bazı Tanıtıcı Özellikleri İle İnternet Bağımlılığı Ölçeği Toplam Puanlarının İlişkisi (n=348)	40
Tablo 12: Lise Öğrencilerinin Bazı Tanıtıcı Özellikleri İle İnternet Bağımlılığı Ölçeği Yoksunluk Alt Boyutu Puanlarının İlişkisi (n=348)	41

Tablo 13: Lise Öğrencilerinin Bazı Tanıtıcı Özellikleri İle İnternet Bağımlılığı Ölçeği Kontrol Güçlüğü Alt Boyutu Puanlarının İlişkisi (n=348)	43
Tablo 14: Lise Öğrencilerinin Bazı Tanıtıcı Özellikleri İle İnternet Bağımlılığı Ölçeği İşlevsellikte Bozulma Alt Boyutu Puanlarının İlişkisi (n=348).....	44
Tablo 15: Lise Öğrencilerinin Bazı Tanıtıcı Özellikleri İle İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sosyalizasyon Alt Boyutu Puanlarının İlişkisi (n=348).....	45
Tablo 16: Araştırmadan Elde Edilen Anlamlı Fark Sonuçları	47

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Araştırma Zaman Çizelgesi	22
--	----

Bölüm 1

GİRİŞ

1.1 Problemin Tanımı

Teknolojinin getirmiş olduğu yeniliklerle birlikte insanlar da zamanla değişim göstermektedir. Özellikle internet bu değişimde büyük bir faktör olarak hayatımızın her alanında karşımıza çıkmaktadır. İnsanların internet erişimi sayesinde alışverişe, sohbete, haberleşmeye ve oyuna ulaşmaları kolaylaşmıştır (1). Gün geçtikçe artan teknolojik gelişmeler, oyun alanlarının yetersizliği ve şehirleşme gibi nedenlerden geleneksel oyunlar yerini dijital oyunlara bırakmıştır. Her yaşta kullanıcısı olan dijital oyunlara özellikle genç yaş grubunda yer alan bireylerin daha fazla ilgi gösterdiği ve oyun oynama süreleri giderek arttığı bilinmektedir (2).

Teknolojinin getirdiği diğer bir yenilik de bilgisayarla yapılabilecek hemen her şeyi yapabilen mobil akıllı telefonlardır. Her an yanımızda olan mobil akıllı telefonlar ile internete erişim imkânı artmakta, birey mobil telefonun sunmuş olduğu sayısız imkanlar nedeniyle, bu platformda çokça vakit geçirmektedir (3).

İlk kez 1995 yılında internet bağımlılığını Gudber ortaya atmıştır. Fakat bilimsel tartışmalarla ‘internet bağımlılığı hastalığını ortaya atan uzmanlardan biri Young olmuştur (4). Bağımlılık; genel olarak bir davranışı veya bir maddeyi kullanmaktan vazgeçememe ve bunu kontrol edememe durumu olarak ifade edilmektedir (5). Tüm bağımlılık sendromlarında karşılayabileceğim aynı özellikler kullanıcının internete ulaşamadığında öfkelenme, gerginlik, sinirlilik gibi yoksunluk belirtileri, internet kullanılamadığında kendini denetleyememe, aşırı kullanma isteği,

daha iyi programlar daha iyi bilgisayara sahip olma isteği, internette daha çok vakit geçirme isteği, bağımlılığın yol açtığı istenmeyen sonuçların (işte ve okulda başarısızlık, sosyal izolasyon, yalan söyleme, tükenmişlik hissi) hemen hemen hepsi görülebilir(6). Bağımlılık kavramı; bireyin sıklıkla kullandığı, alışkanlık yaratan ve bir maddeyi bırakmayı istemesine rağmen bırakamaması ve giderek kullandığı maddeyi daha fazla kullanması, zarar görmesine karşın halen bağımlı olduğu maddeyi bırakamaması ve daha fazla zamanını harcaması olarak tanımlanmaktadır (7). zet olarak, olumsuz sonuçlarına karşın davranış ve eylemin sürekliliği bağımlılık olarak nitelendirilmektedir. Bağımlılık kelimesi düşünüldüğünde; uyuşturucu, sigara, alkol gibi fiziksel madde bağımlılığının yanı sıra ayrıca davranış şeklinde görülen bağımlılık eşitleri; alışveriş, yeme, oyun, televizyon, bilgisayar, seks ve internet bağımlılığı olarak da görülebilir (8).

Fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik gelişimlerin devam ettiği ergenlik önemli bir dönemdir. Gerçekleştirilmiş araştırmalar göre, 8-18 yaşlarındaki gençler ve çocukların ortalama günlük sekiz saat internet ve bilgisayar kullandığını göstermektedir. İnternet kullanım süresi arttıķa sosyal yalıtım, yalnızlık, saldırganlık gibi genel sağlık sorunları davranışsal ve duygusal bozukluklar ve depresyon belirtilerin ortaya çıktığı saptanmıştır. Bu belirtilen sorunlara neden olacak kadar internet kullanımının internet bağımlılığı olduğu ifade edilmiştir (9).

Özellikle ergenlerin kimlik gelişimi döneminde, sosyal evre ile ilişkiler çok önemlidir. Bu dönemde çeşitli kimlik deneyimlerini gerçekleştirirler. Bu sebeple internet sağladığı ortam ve içerik, bu tür kimlik deneyimlerini etkileyen önemli bir faktördür (10). Ayrıca kimlik gelişimi sürecinde internetin sunduğu sanal ortamda gerçek ilişkilerin ve yaşam deneyimlerinin yerine, sanal kimlikler oluşur ve sanal ilişkiler daha çekici hale gelerek bir bağımlılığa dnrebilmektedir. Psiko-sosyal

gelişim dönemi içinde yer alan ergenler; engeller ile karşılaştıklarında ya da sorunları çözemediklerinde, interneti problemlili kullanma riski artabilir ve interneti sorunlardan kaçma aracı olarak kullanabilmektedirler. Bu sonuçlara bağılı olarak ergenlerin sağılıklı gelişimi için, çevreleri ile ilişkilerinde gerçek ortamın yerini sanal ortam almamalıdır.

Sağılıklı internet kullanımı; bir amaç doğrultusunda, kişiyeye göre normal sürelerde ve internet ortamında sanal bir kişili olarak görünmeden yapılan eylemlerin tümünü içermektedir. Problemlili internet kullanımı ise, önüne geçilemeyecek kadar internet kullanmaya aşırı istek duyma, internet kullanamadığında sinirli, gergin, öfkeli ve saldırgan davranışlar gösterme, bu sebeple okul iş ve çevrelerinde insanlarla ilişkilerinde sorun yaşama olarak düşünülebilir (11).

İnternet kullanımının ergenler arasında artması ve bir bağımlılık halinde dönüşme sebepleri arasında; özellikle aile içi ilişkilerde yetersizliklerin ve eksikliklerin oluşu ve buna bağılı sosyal ihtiyaçlarını internet ortamında karşılama çabalarının olduğu ifade edilmiştir. Günümüzde anne babaların daha çok çalışmalarından dolayı aile içi ilişkilere az zaman ayırması, çocuklar ve ergenlerin aileleri ile yeterli zaman geçiremediklerinden dolayı internette daha fazla zaman harcadıkları görülmüştür. Bu sonuçlara bağılı olarak çocuklar ve ergenlerin gerçek hayatta yerine getiremedikleri sosyalleşme ihtiyaçlarını, sanal ortamda gerçekleştirmeye çalıştıkları belirlenmiştir. Ayrıca yalnızlık düzeyleri yüksek kişilerin daha çok internet bağımlısı olduğu görülmüştür. Yalnızlığa bağılı internet kullanma sıklığını arttırdığı gözlemlenmiştir (12).

Literatürde konu ile ilgili araştırma ve araştırma sonuçları incelendiğinde; günümüzde hala aynı sorunların yaşandığı ve internet kullanan kişili sayısının her gün arttığı ve kullanım sürelerinin uzadığını bilmekteyiz. Bahsettiğimiz gibi çağımızın büyük bir sorunu olan internet bağımlılığı ile ilgili araştırma sonuçlarını etkileyen

değişkenlerin tekrar incelenmesi, sonuçlara yönelik öneri ve girişimlerin planlaması yapılarak uzun süre internet kullanan kişilerin bağımlılık düzeylerinin tespit edilerek sağlıklı internet kullanımı davranışlıklarını kazandırması düşünülmektedir.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Mağusa ilçesinde okuyan lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerini belirleyerek farklı değişkenler açısından incelemektir.

1.3 Araştırma Soruları

S1: Öğrencilerin internet bağımlılığı puan ortalaması nedir?

S2: Öğrencilerin tanıtıcı özellikleri internet bağımlılığını etkiler mi?

Bölüm 2

GENEL BİLGİLER

2.1 İnternet Tanımı ve Tarihçesi

İnternet; arzu edilen bilgiye hızlı ve kolay erişim imkânı sağlayan, uluslararası ağ anlamına gelen “international” ve “network” kelimelerinden üretilmiştir. İnternet, dünya üzerindeki mevcut bilgisayar sistemlerini birbirine bağlayan, ortak protokol ile iletişim kurma ve kaynak paylaşımını sağlayan elektronik iletişim ağı olarak tanımlanmaktadır (13, 14).

Çağımızın en büyük gelişimi olan internet ilk olarak askeri ve akademik alanlarda kullanılmaya başlamasıyla günümüze kadar geldiği bilinmektedir. Öncelikle Sovyetler Birliği ile Amerika Birleşik Devletleri (ABD) arasında yaşanan soğuk savaş döneminde ve sonrasında ABD Savunma Bakanlığı’nın bir kuruluşu olan Advanced Research Projects Agency’nın (ARPA) yardımı ile çalışmalara yürütülmüş ve 1969 yılında dört farklı şehirdeki bilgisayar arasında bilgi aktarımı gerçekleştirilerek sistemin ilk kullanımı gerçekleştirilmiştir. Hemen ardından ARPANET isimli askeri bilgisayar ağı kurulmuştur (13, 14).

1995 yılından itibaren internet kullanımı sadece hükümet ve araştırmacılara yönelik olmaktan çıkarak, tüm dünyaya hizmet vermek amacıyla milyonlarca kullanıcının hizmetine sunulmaya başlanmıştır (15). Günümüzde ise kullanıcı sayısını milyarların temsil ettiği bilinmektedir. İnternet milyonlarca kullanıcının birbirine bağlantı kurmasını sağlayan, sürekli büyüyen ve gelişen bir iletişim ağıdır. Aynı zamanda; bilgiyi depolayan, paylaşan ve arzu edildiğinde ona kolay ulaşma imkânı

tanıyan bir teknolojidir. Bu sayede internet kullanıcıları bilgilere; ucuz, hızlı ve güvenilir bir şekilde ulaşabilmektedirler (13, 16)

İnternet, her geçen gün eğitim kurumlarının, özel sektörün ve kullanıcıların katılımıyla gelişmekte ve buna devam etmektedir. Sunduğu sayısız imkânlar, günlük hayatımızda sunduğu kolaylıklar, dünyanın diğer bir ucunda yaşayan kişilerle haberleşebilme, bilgiye kolay ve hızlı ulaşabilme gibi sağladığı şartlarla hayatımızda şaşırtıcı boyutla öneme ulaşmıştır. İnternet sayesinde kişiler, her türlü ihtiyaç duyduğu bilgiye anında ulaşabilmektedir. Kullanıcılar ailesi ve sevdikleri ile sohbet etmekte, eğlenceli ve güzel zaman geçirebilmekte, alış-veriş ve bankacılık işlemlerini yapabilmekte ve dünya tüm gelişmelerden haberdar olabilmektedirler (17).

Günümüzde en çok ergenlerin interneti; bilgiye ulaşma, iletişim ve sosyal medya eğlence amaçlı kullanmaktadırlar. Ülkemizde 2012 yılında yapılan bir çalışmada, öğrencilerin interneti günde en fazla 2-3 saat arası kullandığı ve %71,6 en sık sosyal paylaşım uygulamaları ve %66,7'i ise dersler için kaynak tarama için kullandıkları gözlemlenmektedir (13).

2.2 İnternet Kullanım İnsidansı ve Amaçları

Çağımızda vazgeçilmez ve her geçen gün gelişim gösteren internetin sunmuş olduğu sayısız imkanlar karşısında kullanıcı sayısını da gün geçtikçe artış göstermiştir. 2020 yılı verilerine göre dünyada internet kullanım insidansı incelendiğinde, dünya çapında mevcut 4,949,868,338 internet kullanıcı sayısı olduğu ve en yüksek oranla %51,8'inin Asya kıtasında yer aldığı saptanmıştır (18).

Türkiye'de ise internet kullanım oranının Türk İstatik Kurumu (TÜİK) 2020 yılı verilerine göre; özellikle 16-74 yaş grubundaki bireylerde %79,0 olduğu ve önceki yıla göre artış gösterdiği belirtilmişti. İnternet kullanım oranı cinsiyete göre incelendiğinde; bu oranın erkeklerde %84,7, kadınlarda %73,3 olduğu görülmüştür

(19). Ülkemizde internet kullanıcılarının istatistiksel verilerin yer aldığı güncel bir kaynağa ulaşamamıştır, fakat internet bağımlılığına yönelik araştırma çalışmalarının yapıldığı çalışmalar bulunmaktadır (13, 20).

İnternet kullanıcılarına günlük yaşamlarını kolaylaştıracak, eğlenceli ve aktif geçirebilecekleri birçok alana sahiptir. Genel olarak internet kullanıcılarının gerçekleştirdiği aktiviteler dört ana başlık unsur altında değerlendirilebilir. Bunlar; iletişim, araştırma, ticaret ve eğlence amaçlara yönelik kullanılan aktivitelerdir. Bu ana unsurlara bağlı olarak internet kullanıcıları e-posta almak ve göndermek, bilgi ve öğrenme amaçlı araştırma yapmak, ödev aramak, kişilerle haberleşmek, sosyal sohbet ağlarına yönelik uygulamalara katılmak, internetten alış-veriş yapmak ve sipariş vermek, haber ve gazete okumak, televizyon izlemek, radyo ve müzik dinlemek, bankacılık işlemleri yapmak ve oyun oynamak gibi birçok aktivite ve uygulamaları gerçekleştirilebilirler (13, 21, 22, 23).

2.3 Bağımlılık

Bir maddeyi ya da davranışı yapmayı bırakamama veya bu yaşanan duygu ve davranış değişiklikleri sonucu irade kontrolünün kaybetme durumu bağımlılık olarak tanımlanabilmektedir (24).

1964 yılında ilk olarak Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)/ World Health Organization (WHO) tarafından, alışkanlıklara dayalı bağımlılık ve madde bağımlılığı kavramları birleştirilerek "bağımlılık" terimi edilmiştir (25).

Uluslararası Hastalıklar ve Sağlık Sorunları Sınıflandırmasının (International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems / Uluslararası Hastalık Sınıflandırma Kitapçığı (ICD-10)) onuncu revizyonu bağımlılık sendromunu, bir maddenin veya bir madde sınıfının kullanımının çok daha yüksek seviyelerde olduğu fizyolojik, davranışsal ve bilişsel vaka sınıfına dahil kişiler şeklinde

tanımlamaktadır (25).

Bağımlılık, kişinin gelişim etkileyen biyolojik, psikolojik, sosyal ve çevresel faktörleri olan kronik bir hastalıktır. Potansiyel olarak psikolojik (ör. stres, travma öyküsü), sosyal (ör. aile veya arkadaşların bir maddeyi kullanması) ve çevresel faktörlerden (ör. bir maddenin erişilebilirliği) etkilenen madde veya davranışı yeniden deneyimleme arzusunda artış olarak tanımlanabilir (26, 27).

Kişide yaşanan duygu durum ve davranış değişiklikleri beyinde; ödül, motivasyon, hafıza, dürtü kontrolü ve yargılamanın nöro-devrelerini içeren kortikal (ön-frontal korteks) ve alt kortikal (limbik sistem) bölgelerdeki değişiklikleri neden olmaktadır. Bu durum ise, bağımlılık yapıcı davranışlarla ilgili birçok sonucun bilgi ve deneyimine rağmen, davranışı gerçekleştire bilmek veya faaliyeti için isteklilikte çarpıcı artışlara ve dürtüyü kontrol etme becerisinde bozulmalara yol açabilmektedir (27).

Bağımlılığı olan kişiler, günlük yaşamda işlev görme yeteneğinin bozulduğu noktaya kadar bağımlı olduğu bir maddeyi veya maddeleri kullanmaya yoğun bir şekilde odaklanmaktadır (28).

2.4 İnternet Bağımlılığı

Her geçen gün teknolojinin giderek gelişmesiyle ve internetin yoğun kullanılmasıyla birlikte yeni bağımlılık çeşitleri ortaya çıkarmıştır. Bu bağımlılık çeşitlerinden biri internet bağımlılığıdır ve eylemsel bağımlılık olarak ifade edilmektedir. Kişilerin internet kullanım sıklığı ve sürelerindeki artış iş yaşamlarında ve sosyal çevresindeki ilişkilerde önemli sorunlar neden olmaya başlamış ve bu sorunlar tartışılmaya başlanmıştır (9, 29, 30, 31).

Literatüre ilk olarak “internet bağımlılığı (internet addiction)” tanımlaması ile kullanılan bu kavram her farklı araştırmacı tarafından farklı kavramlar kullanılarak

adlandırılmıştır. Bu kavramlar; “internet bağımlılığı (internet dependency)”, “problemli internet kullanımı (problematic internet use)”, “patolojik internet kullanımı (pathological internet use)”, “internet bağımlılığı bozukluğu (internet addiction disorder)”, “aşırı internet kullanımı (excessive internet use)” ve “internet istismarı (internet abuse)”, “vb. şekillerde farklı ifadeler kullanılarak açıklanmaya çalışılmıştır (5).

Tarihte ilk kez literatürde 1996 yılında Goldberg tarafından “internet bağımlılığı” ifadesi olarak kullanılmıştır. Tanı ölçütleri oluşturmak kılavuz olarak DSM-4’teki “alkol bağımlılığı” kriterlerini kullanarak internet bağımlılığı tanımlaması yapılmıştır. Bu kriterlere göre kişinin; 12 ay geçen sürede herhangi bir zamanda meydana gelen ve kriterlerin 3’ü veya daha fazla olan kişiler klinik olarak belirgin bozulma nedeni ile soruna sebep olan uygunsuz internet kullanımının olduğu belirtilmiştir.

Ölçütler;

1. İstenen zevkin karşılanabilmesi için belirgin olarak yükselmiş internet kullanım süresi, genellikle aynı sürelerde internet kullanımı ile karşılanan zevkte düşüş olmuş olması gibi nedenlerden birine bağlı tanımlanan tolerans gelişimi,
2. Bunaltı, psikomotor ajitasyon, internet hakkında fanteziler, internette neler oluyor hakkında takıntılı düşünceler ve hayal kurmak, isteyerek veya istemeyerek klavye tuşlarına basma eylemini yapmak, kişilerin bu zor durumdan kaçmak için internete bağlanmaları veya benzerlerine yakın bir eylemde yapmaları gibi durumlar ile tanımlanan yoksunluk gelişimi,
3. İnternet kullanımının genel olarak planlandığı zaman diliminden daha uzun süreler alması,
4. İnternet kullanımından vazgeçmek veya kontrol altına almak için hep bir

istek ve boşa çıkan çabalar olması,

5. İnternet ile ilgili uygulamalara çok uzun zaman ayrılması (yeni tarayıcılar ve programlar indirmek, kitap almak, dosyaları düzenlemek gibi),

6. İnternet kullanımına bağlı önemli toplumsal, sosyal ve mesleki etkinlikleri ya da boş zamanları değerlendirme planlamalarının gerçekleştirilememesi veya azaltılması,

7. İnternet kullanımına bağlı gelişen sorunlara (evlilik problemleri, uykusuzluk, işe ve randevulara yetişememe vb) rağmen uzun süre devam etmesidir (5, 24, 26, 29).

İnternet bağımlılığı genel anlamda, “gereğinden fazla bilgisayar başında uzun zaman geçirme problemi” olarak ifade edilmiştir. 1996 yılında Young tarafından, aşırı internet kullanımına yönelik ilk deneysel çalışma ruhsal bozuklukların tanısı ve sayımsal el kitabının dördüncü baskısında (The Diagnostic and Statistical Manual for Mental Disorders IV) psikoaktif madde bağımlılığı ölçütlerini değerlendirerek yapmıştır. Young özellikle internet bağımlılığı; kumar gibi bağımlılık yaptığını ve kişilerde dürtü kontrol sorunlarına neden olduğunu açıklamıştır (32).

Kişilerin internet bağımlılığı belirtilerinin farklı davranış değişikliklerine neden olduğunu belirtmiştir. Bu davranış değişikliklerine göre Young (2007)’ın internet bağımlılığı ölçütleri geliştirmiştir.

Ölçütler;

1. İnternet ile ilgili fazla zihinsel uğraş (genellikle interneti düşünme, internette yapılan uygulamaların hayalini kurma, internette planlaması yapılan bir sonraki uygulamayı düşünme vb),

2. İstenilen zevki almak için ilerlemiş şekilde daha fazla internet kullanma gereksinimi hissetme,

3. İnternet kullanımını kontrol altına alma, azaltma ya da tamamen sonlandırmaya yönelik başarısız sonuçların olması,
4. İnternet kullanımının daha az olması ya da tamamen kesilmesi durumunda kızgınlık, huzursuzluk veya çökkünlük hissedilmesi,
5. Başlangıçta düşünülen daha uzun zaman internette kalma,
6. Fazla internet kullanımı bağlı aile, iş, okul ve arkadaş çevresiyle problemler yaşama, eğitim veya kariyer ile ilgili gelişecek fırsatları tehlikeye atma ya da kaçırma,
7. Başkalarına (arkadaşlar, aile, terapist, vb) internette geçirdiği zaman ile ilgili yalan söyleme,
8. Kişinin interneti sorunlardan kurtulmak veya suçluluk, çaresizlik, kaygı vb. gibi olumsuz duygulardan uzaklaşmak için kullanılmasıdır.

Yukarıdaki kriterlerden en az beş ya da daha fazlasına “evet” cevabını alan kişilerin “internet bağımlısı” olduğu; bunun dışında kalanların ise “normal internet kullanıcıları” şeklinde sınıflandırmıştır (5, 13, 24, 26, 29, 33).

Ayrıca Ruhsal Bozuklukların Tanımsal ve Sayısal El Kitabı (DSM) internet bağımlılığından bahsedilmiştir. 2004 yılında kılavuzda yer alan kriterler kullanılarak DSM kapsamında bulunan seks bağımlılığı, patolojik kumar vb. diğer davranış bağımlılıkları kullanılarak açıklanmaya çalışılmıştır. Son yıllarda 2013'te yayınlanan DSM-5'te, “internet oyun bozukluğu “olarak yeniden tanımlanmıştır ve resmi hastalık olarak kabul edilmiştir (5, 34)

2.5 DSM Sınıflamasında İnternet Bağımlılığı

DSÖ yayınlamış olduğu, Ruhsal ve Davranışsal Bozuklukların Sınıflandırılması-ICD-10 (Classification of Mental and Behavioural Disorders-ICD-10) ve Amerikan Psikiyatri Birliği (American Psychiatric Association-APA) tarafından 1994 yılında sunulan DSM IV sınıflandırmalarında internet bağımlılık ile

ilişkili özel bir açıklamaya yer verilmemiştir ve internet bağımlılığı ile ilgili olarak; “Başka Türlü Adlandırılmayan Dürtü Kontrol Bozukluğu” tanısı adı altında belirtilmiştir (6). DSM-V’de internet bağımlılığı ifadesi ve tanımına yer vermemekle birlikte “internet kullanımı oyun oynama bozukluğu (Internet use gaming disorder)” şeklinde bahsedilmiştir (55). DSM-V sınıflamasında yer alan kriterlere göre “internet kullanımı oyun oynama bozukluğu” tanının bireye konulabilmesi için 12 aylık zaman dilimi içerisinde aşağıda ifade edilen en az beş ya da daha fazla kriterin karşılanmış olması gerekmektedir (35, 36).

Kriterler;

1. İnternet oyunları ile ilgili zihinsel uğraş (Birey daha önce oynadığı oyunu düşünür veya sonraki oyunu oynamayı bekler. Bireyin hayatında internette oyun oynamak vazgeçilmez aktivite haline gelir.)

2. Bireyin internette oyun oynadığı sırada internet erişiminin sağlanamaması veya kesilmesi yoksunluk belirtilerinin gerçekleşmesi (Bu belirtiler genellikle kaygı, üzüntü, sinirlilik olarak tanımlanır.)

3. Bireyin internet oyunları ile geçirilen sürenin artmasına ihtiyaç hissetmesi, tolerans gelişmesi,

4. Bireyin internette oyun oynamayı baş etmede başarısız olunması

5. İnternet oyunlarına bağlı bireylerin önceki hobi alışkanlıklarına ve eğlencelere ilgisinin azalması

6. Psikolojik sorunlara yol açığının farkına varmasına rağmen internet oyunlarının aşırı kullanımının sürdürülmesi

7. Bireyin internette oyun oynama süresine ilişkin aile bireylerine, yakınlarına veya başkalarına yalan söylemesi

8. Çaresizlik, suçluluk veya kaygı gibi olumsuz duygu durum

değişikliklerinden uzaklaşmak için internet oyun oynamayı tercih etmesi

9. Bireylerde internette oyun oynamaya bağlı önemli bir işi, ilişkiyi, eğitim ya da kariyer fırsatını değerlendirememesi veya kaybetme durumu olması.

DSM-5'te bireylerin internette oyun oynama bozukluklarının halk sağlığını etkilen önemli bir sorun olduğu belirtilmiştir. Zamanla yapılan çalışmalarla birlikte bu alanda internette oyun oynama bozukluğunun tamamen bağımsız bir kriter olarak değerlendirileceği düşünülmektedir (35, 36, 37).

2.6 İnternet Bağımlılığının Nedenleri

Öncelikle internet bağımlılığının oluşmasında klasik ve edimsel koşullanmanın etkisi olduğu düşünülmektedir. Beard'e göre klasik koşullanma, internet bağımlısı bireylerin davranışlarını değiştirmede, başlatmada ve korumada rol oynadığını ifade etmiştir. İnternet bağımlısı bireylerin davranışlarını değiştirmede, başlatmada ve korumada başka bir psikolojik görüş ise edimsel koşullanmadır. İnternet kullanımı bilgilere kolay ulaşmak ve kişiler arası iletişim kurmak gibi birçok etkili unsur tarafından desteklenmektedir (38, 39).

İnternet bağımlılığı olan bireylerin çoğunluğu, interneti duygu durumlarını değiştirmek ve sorunlardan kaçmak için kullanmaktadırlar. İnternet bağımlısı bireylerin hayatlarında karşılaşmak istemedikleri birtakım sorunlardan kaçmak için kullandıkları bilinmektedir. Birey yaşamında sürekli olarak sorun, stres ve heyecan yaşıyor ise internet onun için dikkatini dağıtmasında bir yol olarak görülmektedir. Bu şekilde bireyin dikkatini farklı bir yere odaklaması, onun içsel sorunlarını yaşamasını engellemekte veya şiddetini hafifletmektedir. Gündelik yaşamında karşılayamadığı sosyalleşme ihtiyacını birey, bu yolla gidermeyi arzulamaktadır. Birey sosyal arkadaşlık ilişkilerini yürütmekte önemli sorunlar yaşıyorsa, bu gereksiniminin karşılanmak için farklı ortam tercih etmektedir. Bu ortamlara örnek olarak; sohbet

uygulamaları, arkadaşlık siteleri, e-mailler, tartışma odaları ve çevrimiçi oyunlar gösterilebilir. Özellikle internet bu yönden benimsenen bireyler için sosyalleşme kavramı tamamen farklı şekilde algı oluşturmaktadır (38, 39).

2.7 İnternet Bağımlılığının Birey Üzerindeki Etkileri

Bireyler üzerinde internet bağımlılığının etkileri diğer bağımlılık türlerinde de olduğu gibi, gerçek yaşamı olumsuz yönde etkileyen çeşitli sorunlara neden olduğu bilinmektedir. Bu sorunlar internet bağımlılığı olan bireylerin; sosyal ilişkilerini, akademik başarısını, gündelik yaşamında yer alan sorumluluklarını ve sağlığını etkileyebilmektedir. Tüm yaşamımızı etkilen bu sorunların bireylerde zaman algısının bozulmasından kaynaklandığı düşünülmektedir (36.40). Bireyler, thmin ettiklerinden çok daha uzun süre internette vakit geçirmeleri nedeniyle gerçek yaşamda görev ve sorumluluklarını ertelemektedirler. Farklı bağımlılık çeşitlerinde görüldüğü gibi yoksunluk ve tolerans belirtileri internet bağımlılığı birleşeni olarak gösterilmektedir. Böylece bireyde toleransın gelişmesine bağlı internette geçirdikleri süre her geçen gün dahada artmaktadır (36).

Aşırı internet kullanımı, bireyde fizyolojik ve psikolojik sorunlara neden olmakla birlikte aile ve toplum düzeninde de olumsuzluklara sebep olmaktadır. Özellikle aşırı internet kullanımı ergenlerin aile ve sosyal ilişkilerinde bozulmalara yol açabilmekte ve yaşantılarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir (41). Günüş ve arkadaşları (2010) tarafından yürütölen çalışma sonuçlarında bireylerin yıllara göre internet bağımlılığın arttığı ifade edilmiştir (5). Sonraki yıllarda Yılmaz ve arkadaşları (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışmada; lise öğrencilerinin % 17'sinin düşük, % 67'sinin orta ve % 16'sının da yüksek düzeyde internet bağımlısı olduğu saptanmıştır ve bu oranların gün geçtikçe daha çok arttığı saptanmıştır (9).

Bilinçli ve doğru internet kullanımının sunduğu imkân ve faydaları olduğu gibi,

internet bağımlılığı gelişen bireyler için bu sonuçların aynı olmadığı bilinmektedir. İnternet bağımlılı olan bireylerin fizyolojik sorunlarının beraberinde özellikle psikolojik sorunlar arasında depresyon, yalnızlık ve sosyal izolasyon gibi noktalara dikkat edilmesi gerektiğini vurgulamışlardır (36). Bireyler internet ortamında; şiddet, hırsızlık, pornografi, kumar, alkol, sigara, silah, uyuşturucu ve yasadışı olaylarla ilgili sitelerle karşılaşabilir ve merak ederek bu sitelere giriş yaptıkları düşünülmektedir. Buna benzer uygunsuz içeriklerin yer aldığı online faaliyetler bireylerin gelişimsel görevlerini yerine getirmesini engelleyebilir, büyüme ve gelişim sürecini olumsuz etkileyebilmektedir (14). Aşırı internet kullanımı sebebiyle bireylerin; yalnızlaştığı ve yüz yüze iletişim kurma becerelerinin azaldığı saldırgan davranışların artmasına neden vurgulanmaktadır. Özellikle, kendini ifade etme ve sosyal ilişki kurabilme gibi bireysel gelişim yönünden gerekli olan birçok beceriyi olumsuz etkileyebilmektedir (14, 42, 43, 44).

2.8 İnternet Bağımlılığının ve Tedavisi

Teknoloji çağı olarak bilinen bu dönemde internet kullanımı yaşamımızın vazgeçilmez gereçleri arasında yerini almıştır. İnternetin kullanımının tahmin edilenden de çabuk yaygınlaşması patolojik aşırı kullanıma ve bağımlılıkla ilgili yeni bir tür oluşumuna bağlı internet bağımlılığı kavramı ortaya çıkmıştır. Özellikle bu teknolojik uygulamalara daha yatkın olan çocuk ve ergenlerde bu sorun daha fazla görülmektedir ve artık aileler bu konuyla ilgili internet kullanımının yol açtığı sorunlar nedeniyle tedavi arayışına başlamıştır.

İnternet bağımlılığı tedavisinde hem farmakolojik hem bilişsel-davranışçı tedaviler yer almaktadır (14, 45).

2.8.1 Farmakoterapi

Tedavi hedefinde birinci adım eğer saptanabilmişse altta yatan psikiyatrik rahatsızlığın tedavi edilmesidir. İnternet bağımlılığı, psikiyatrik bozukluklarla ile eş zamanlı meydana gelebilmektedirler. Bu sebeble, öncelikle eğer varsa bu bozuklukların tedavi edilmesi patolojik internet kullanımını tedavi edilmesinde yararlı olacaktır. Eğer patolojik internet kullanımı farklı psikiyatrik bozukluğun belirtisi arasında yer almıyorsa, dürtü kontrol bozukluğu ve bipolar duygudurum bozukluğuna daha yakın olması nedeniyle seçilecek olan farmakoterapinin her iki rahatsızlıkta da kullanılan duygudurum dengeleyicisi olması daha iyi bir tedavi seçeneği olarak görünmektedir.

2.8.2 Psikoterapi

İnternet bağımlılığının tedavisinde bir diğer tedavi yöntemi bilişsel-davranışçı yöntemlerin kullanılmasıdır. Bilim insanları internet bağımlılığının, aynı depresyonda olduğu gibi bazı olumsuz nedenlerin rol oynadığını ve internet bağımlılığının yaşamda başarısız ve olumsuz sonuçlanan olayları telafi etmeye yönelik bir davranış örüntüsü olarak meydana geldiğini öne sürmüşler ve bu noktada aşırı internetin kullanımının ödüllendirici bir davranış olarak ifade edilebileceğini ve öğrenme mekanizmaları aracılığıyla bazı olumsuz duygularla (korku, huzursuzluk, hayal kırıklığı) mücadele etmeye yardımcı olan yetersiz bir strateji olarak kullanılabileceğini belirtmişlerdir. Bilişsel özelliklerin incelendiğinde internet bağımlılığı tedavisinde bilişsel-davranışçı tekniklerin tedavide önem bulacağı düşünülmektedir (45, 46).

2.9 İnternet Bağımlılığında Hemşirenin Rolü

Özellikle internet bağımlılığının yaygın olarak görüldüğü çocukluk ve ergenlik döneminde olan bireylerde; fiziksel, bilişsel ve psikososyal gelişimin yönünden önemi büyüktür. Hemşiler bu dönemdeki bireylerin; sağlıklarına yönelik olası risklerin

saptanması, sağlık durumlarını değerlendirilmesi için gerekli çalışmaların yürütülmesi, bireylerde sağlıklı yaşam biçimi davranışları pekiştirilmesi ve koruyucu önlemlerin alınması ile ilgili topluma sağlıklı bireylerin kazandırılmasında etkileyici rol üstlenmektedirler. Aynı zamanda okul sağlığı hemşireleri öğrencilerin içsel kontrol algılarını artırarak sağlıksız davranışı bırakıp bunun yerine olumlu sağlık davranışı edinmesine yardımcı olabilir.

Bölüm 3

GEREÇ VE YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Tipi ve Zamanı

Bu araştırma; Gazimağusa ilçesinde yer alan Namık Kemal Lisesi ve Türk Maarif Koleji Liselerinde; 9., 10., 11. ve 12. sınıflarda eğitim gören lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerinin incelenmesi amacıyla, tanımlayıcı tasarımına uygun olarak Eylül – Ekim 2021’de yapılmıştır.

3.2 Araştırmanın Yapıldığı Yer

Araştırma, Gazimağusa ilçesinde yer alan Namık Kemal Lisesi ve Türk Maarif Koleji Liselerinde; 9., 10., 11. ve 12. sınıflarda eğitim gören toplam 348 lise öğrencisi ile yürütülmüştür. Her ikisi de yüz yüze eğitim veren okullar olup, Namık Kemal Lisesi 1200, Gazimağusa Türk Maarif Koleji 450 öğrenciye sahiptir.

3.3 Araştırmanın Evreni ve Örneklem Seçimi

Bu çalışmanın evrenini, 2021-2022 öğretim yılında Gazimağusa ilçesinde yer alan Namık Kemal Lisesi ve Türk Maarif Koleji Liselerinde; 9., 10., 11. ve 12. sınıflarda öğrenim gören toplam 1650 öğrenci oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin 1200 Namık Kemal Lisesinde, 450’si de Türk Maarif Koleji Lisesinde öğrenim görmektedir.

Evrenden basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile örneklem belirlenmiştir. Sonuç olarak örneklem büyüklüğü %95 güven aralığında, $\pm\%5$ düzeyinde örnekleme hatası temel alınarak, 400 lise öğrencisi olarak hesaplanmıştır. Bu hesaplama yöntemine göre örneklem büyüklüğü aşağıda belirtilen formül ile belirlenmiştir.

$$n = \frac{N \cdot t^2 \cdot p \cdot q}{d^2(N-1) + t^2 \cdot p \cdot q}$$

n= Örneklem alınacak kişi sayısı

N= Evrendeki toplam kişi sayısı= 1650

p= Olayın görülüş sıklığı (olasılığı) = 0,5 (sabit)

t= Belirli serbestlik derecesinde ve saptanan yanılma düzeyinde t tablo değeri= 1,96 (sabit)

d= Olayın görülüş sıklığına göre yapılmak istenen $\pm$ sapma değeri= 0,05 (sabit)

$$\frac{1650 \times (1,96)^2 \times 0,5 \times 0,5}{(0,05)^2 \times (1650-1) + (1,96)^2 \times 0,5 \times 0,5} = \frac{1584,66}{3,9618.9654} \cong 400$$

Formülde hesaplanan yöntem ile örneklem sonucu 400 katılımcı olarak bulunmuştur. Fakat örneklem; pandemi nedeni öğrencilerin okula devam durumları vs gibi nedenlerden dolayı 348 öğrenciye ulaşılmıştır.

Ayrıca örneklem seçimine katılma kriteri; Gazimağusa ilçesinde yer alan Namık Kemal Lisesi ve Türk Maarif Koleji Lise'lerinde; 9., 10., 11. ve 12. sınıflarda öğrenim görüyor olmak; dışlama kriteri ise katılımcının Namık Kemal Lisesi ve Türk Maarif Koleji Liselerinde öğrenim görmemesi şeklinde belirlenmiştir.

Alınacak öğrenci sayısı belirlendikten sonra her iki lisede de örneklem girecek sınıf düzeyindeki şubeler kura ile belirlenmiş ve belirlenen şubedeki bütün öğrencilere pandemi şartları elverdiği ölçüde ulaşılmıştır. Bu sonuca göre Namık Kemal Lisesi nin 1200 öğrencinin %20'si yani 239 öğrencisi, Mağusa Türk Maarif Kolejinin 450 öğrencisinin %24'ü yani 109 öğrencisi örneklem grubuna dâhil edilerek toplam 348 öğrenci araştırmanın örenklemini oluşturmuştur.

3.3.1 Çalışmaya Alınma Kriteri

Bu belirtilen şubede olup eğitim gören ve araştırmaya katılmaya gönüllü olarak kabul eden tüm öğrenciler. Çalışmaya dışlanma kriterleri; okula gelmeyen öğrenciler ve cevaplamayı kabul etmeyen öğrenciler.

3.4 Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler; öğrencilerin demografik özelliklerini tanımlamak amacıyla “Kişisel Bilgi Formu” (EK-1), ve “İnternet Bağımlılığı Ölçeği ” (EK-2) ile toplanmıştır.

3.4.1 Kişisel Bilgi Formu (Ek 1)

Araştırmacı tarafından literatür taranarak 14 sorudan oluşan, sosyo-demografik bilgiler ve okul ve internet kullanımına ilişkin verilerin yer aldığı form kullanılmıştır.

3.4.2 İnternet Bağımlılığı Ölçeği (Ek 2)

İnternet Bağımlılığı Ölçeği, 2010 yılında Günüş ve Kayri geliştirilmiştir. Bu ölçek, 35 madde ve 4 alt boyuttan (yoksunluk, kontrol güçlüğü, işlevsellikte bozulma, sosyal izolasyon) oluşmaktadır. Ölçeğin yoksunluk alt boyutu 11 maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11’dir. Ölçeğin kontrol güçlüğü alt boyutu 10 madden oluşmaktadır. Bu maddeler 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21’dir. Ölçeğin işlevsellikte bozulma alt boyutu 7 maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28’dir. Ölçeğin sosyal izolasyon alt boyutu 7 maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35’dir. İnternet bağımlılık ölçeği 5 li likert tipi bir ölçek kullanılmıştır. Liket tipindeki dereceler tamamen katılıyorum, katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum, kesinlikle katılmıyorum şeklindedir. Ölçeğin alt boyutlarının cronbach alfa değerleri sırasıyla 0.877, 0.855, 0.827, 0.791’dir. Toplam cronbach alfa değeri 0.944 dür.

3.5 Araştırmanın Uygulanması

Araştırma verilerinin toplanmasında örnekleme dahil edilen öğrencilere araştırmacı tarafından araştırmanın amacı ve yöntemi açıklanmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenci ve ailelerinden ‘Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu’ (Ek- 3) ile yazılı onamları alınmıştır. Veriler araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden, öğrenim gördükleri okulda araştırmacı tarafından yüz yüze görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Okul müdürü ve sınıf öğretmenlerinden izin alınarak sınıflarda anketler dağıtılmıştır. Cevaplanması için 15 dakika zaman verilmiştir.

3.6 Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmada kullanılan ölçeklerde elde edilen verilerin genel dağılımına bakıldığında kullanılan ölçeklerin tamamının normal dağılım özelliği sergilemediği görülmüştür. Bu sonuca göre verilerin analizinde non-parametrik teknikler kullanılmıştır. Yani ikili grupların karşılaştırılmasında “Mann Whitney U Testi” tekniği, üç ve üçten fazla grupların karşılaştırılmasında ise “Kruskal-Wallis H Testi” tekniği kullanılmıştır. “Kruskal Wallis H Testi” sonuçları anlamlı çıktığında ise hangi gruplar arasında anlamlı farklılıklar vardır sorusunun test etmek içinde “Mann Whitney U Testi” tekniği kullanılmıştır İki grup arasında anlamlı farklılık çıktığında Bonferroni düzeltmesi uygulanmıştır.

3.7 Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma sonuçlarından elde edilen bulgular, Gazimağusa ilçesindeki Namık Kemal Lisessi ve Türk Maarif Koleji öğrencilerini kapsamaktadır.

3.8 Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmanın yürütülebilmesi için Doğu Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’ndan etik kurul (Ek- 4) izni, araştırmanın uygulanabilmesi için Eğitim Bakanlığı’ndan yazılı izin (Ek- 5), Araştırmaya katılan

öğrenci ve 18 yaş altı öğrencilerin ailelerinden “Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam” ile yazılı onam (Ek- 3) ve ölçek sahiplerinden (Ek- 6) izin alınmıştır.

3.9 Araştırmanın Planı

Araştırma zaman çizelgesi Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1: Araştırma Zaman Çizelgesi

Bölüm 4

BULGULAR

Bu bölümde, Mağusa ilçesinde okuyan lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerini belirlenmesinde, farklı değişkenlerin incelenmesi ile elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1 Araştırmada Kullanılan Kişisel Veri Toplama Aracından Elde Edilen Sonuçlar

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Lise Öğrencilerinin Tanımlayıcı Özellikleri (n:348)

Değişkenler	Sayı	Yüzde
Yaş		
13-14 Yaş	98	28,2
15-16 Yaş	190	54,6
17-18 Yaş	60	17,2
Yaş; Ortalama-Ss:15,28±1,09 – Medyan:15,00 - Min:13,00 - Max:18,00		
Cinsiyet		
Kız	183	52,6
Erkek	165	47,4
Kardeş Sayısı		
Tek Çocuk	33	9,5
Bir Kardeş Var	200	57,5
İki Kardeş Var	77	22,1
Üç Kardeş Var	27	7,8
Üçten Fazla Kardeş Var	11	3,2
Anne Baba İle Birlikte Yaşama Durumu		
Evet	314	90,2
Hayır	34	9,8
Devam Edilen Sınıf Düzeyi		
Lise 1	113	32,5
Lise 2	98	28,2
Lise 3	81	23,3
Lise 4	56	16,1
Devam Edilen Okul Adı		

Namık Kemal Lisesi	239	68,7
Mağusa Türk Maarif Koleji	109	31,3

Araştırma örneklemini oluşturan lise öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri Tablo 1’de verilmiştir. Öğrencilerin, yaş ortalaması $15,28 \pm 1,09$ olup, %54,6 ’sının 15-16 yaş arasında, %52,6’sının kız öğrenci, % 57,5’inin bir kardeşinin olduğu, % 90,2’sinin anne babası ile birlikte yaşadığı belirlenmiştir. Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin eğitim durumlarına ait özellikler incelendiğinde; % 32,5’inin lise 1. Sınıfa devam ettiği, % 68,7’sinin Namık Kemal Lisesinde eğitim gördüğü belirlenmiştir.

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Lise Öğrencilerinin Teknoloji ve İnternet Kullanımı Tanımlayıcı Özellikleri (n:348)

Değişkenler	Sayı	Yüzde
Kendinize Ait Telefonunuz Var mı?		
Evet	346	99,4
Hayır	2	0,6
Kendinize Ait Bilgisayarınız Var mı?		
Evet	243	69,8
Hayır	105	30,2
Günlük İnternet Kullanım Süresi		
1-3 Saat Arası	97	27,9
4-6 Saat Arası	136	39,1
7-10 Saat Arası	115	33,0
Okul Dersi İçin İnternet Kullanım Süresi		
30 Dakika	96	27,6
1 Saat	128	36,8
2 Saat	75	21,6
3 Saat	22	6,3
3 Saatten Daha Fazla	27	7,8
Arkadaşınızla Dışarıda (Açık Alanda) Vakit Geçirir misiniz?		
Evet	292	83,9
Hayır	56	16,1
Arkadaşınızla Dışarda (Açık Alanda) Kaç Saat Vakit Geçiriyorsunuz?		
30 Dakika	39	11,2
1 Saat	60	17,2
2 Saat	99	28,4
3 Saat	92	26,4
3 Saatten Daha Fazla	58	16,7
Roman, Dergi, Kitap Okuyor musun?		

Evet	184	52,9
Hayır	164	47,1
Kitap Okuma Süresi		
00-30 Dakika Arası	44	23,9
31-60 Dakika Arası	93	50,5
61-120 Dakika Arası	33	17,9
121 Dakika ve Üzeri	14	7,6
İnterneti Ders Dışında Kullanma Süresi		
1-2 Saat Arası	79	22,7
3-4 Saat Arası	170	48,9
5 Saat ve Üzeri	99	28,4
Kitap Okuma Süresi; Ortalama, Ss: 1,17±1,01-Medyan:1,00 - Min:0,15-Max:7,00		
İnterneti Ders Dışında Kullanma Süresi; Ortalama, Ss: 4,14±2,36		
Medyan:4,00 - Min:1,00 - Max:10,00		
Günlük İnternet Kullanım Süresi; Ortalama, Ss: 6,01±3,79 - Medyan:5,00-Min:0,15 -Max:24,00		

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin teknoloji ve internet kullanımı ile ilgili durumlarına ait özellikler incelendiğinde; % 99,4'ünün kendisine ait bir cep telefonunun olduğu, % 69,8'inin ise kendisine ait bir bilgisayarın olduğu, % 39,1'inin günde ortalama 4-6 saat arasında internet kullandığı, günlük internet kullanım süreleri ortalama $6,01 \pm 3,79$ olduğu, % 36,8'inin okul dersleri için günde bir saat internet kullandığı, % 83,9'unun arkadaşları ile dışarıda (açık alanda) vakit geçirdiği, dışarıda arkadaşları ile açık alanda vakit geçirenlerin % 28,4'ü arkadaşları ile iki saat vakit geçirdiği, % 52,9'unun roman, dergi veya kitap okuduğu, kitap okuyanların % 50,5'i okuma için 31-60 dakika arasında bir süre ayırdığı, kitap okuma sürelerinin ortalama $1,17 \pm 1,01$ olduğu, % 48,9'unun interneti ders dışı amaçlar için kullandığı ve ders dışında internet kullanma süreleri $4,14 \pm 2,36$ olarak saptanmıştır (Tablo 2).

4.2 Araştırmada Kullanılan İnternet Bağımlılığı Ölçeği Genel ve Alt Boyutlarına Ait Betimsel İstatistik Sonuçları

Tablo 3: İnternet Bağımlılığı Genel ve Alt Boyut Gruplarına Ait Betimsel İstatistik Sonuçları (n:348)

Değişkenler	n	%	Ort±Ss	Medyan (Ortanca)	Aralıklar Alt Sınır Üst Sınır
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Genel Toplam					
Düşük	110	31,60	60,52±10,31	62,00	35,0 73,0
Orta	123	32,80	80,60±4,32	81,00	74,0 88,0
Yüksek	115	35,60	105,50±16,03	101,00	89,0 175,0
Boyut 1: Yoksunluk Alt Boyutu					
Düşük	105	30,20	21,40±3,93	23,00	11,0 26,0
Orta	132	37,90	30,00±1,98	30,00	27,0 33,0
Yüksek	111	31,90	39,45±4,53	38,00	34,0 55,0
Boyut 2: Kontrol Güçlüğü Alt Boyutu					
Düşük	104	29,90	15,59±2,99	16,00	10,0 19,0
Orta	138	39,70	22,02±1,69	22,00	20,0 25,0
Yüksek	106	30,40	31,02±5,44	29,00	26,0 50,0
Boyut 3: İşlevsellikte Bozulma Alt Boyutu					
Düşük	110	31,60	9,33±1,86	9,00	7,0 12,0
Orta	130	37,40	14,52±,99	14,00	13,0 16,0
Yüksek	108	31,00	20,97±3,80	20,00	17,0 35,0
Boyut 4: Sosyalizasyon Alt Boyutu					
Düşük	109	31,30	9,02±1,56	9,00	7,0 11,0
Orta	130	37,40	13,72±1,08	14,00	12,0 15,0
Yüksek	109	31,30	20,36±4,27	19,00	16,0 35,0

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin internet bağımlılık ölçeği genel ve alt boyutlarından elde edilen puanlar üç gruba ayrılmıştır. Gruplara ait isimler, betimsel istatistik sonuçları ve grup alt ve üst sınır değerleri Tablo 3’de verilmiştir. Öğrencileri İBÖ’i genel puanlarına göre, %35,60’ı yüksek düzey bağımlılık puanlarının olduğu sonucu elde edilmiştir. Yine lise öğrencilerinin internet bağımlılık ölçeği yoksunluk alt boyutu puanlarına göre % 37,90’nı orta düzey yoksunluk puanlarının olduğu grupta, kontrol güçlüğü alt boyutu puanlarına göre % 39,70’i orta düzey kontrol güçlüğü puanlarının olduğu grupta, işlevsellikte bozulma alt boyutu puanlarına göre

% 37, 40'ı orta düzey işlevsellikte bozulma puanlarının olduğu grupta ve sosyalizasyon alt boyutu puanlarına göre ise % 37, 40'da orta düzey sosyalizasyon puanlarının olduğu grupta saptanmıştır (Tablo 3).

Tablo 4: İnternet Bağımlılığı Ölçeği Genel ve Alt Boyutlarına Ait Betimsel İstatistik Sonuçları (n: 348)

Değişkenler	Alınabilecek Min-Max Puan	Ort±Ss	Ortanca (Medyan)	Alınan Min.Mak. Puan
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Genel Toplam	35,00-175,00	82,49±21,31	81,00	35,00-175,00
Boyut 1: Yoksunluk Alt Boyutu	11,00-55,00	30,42±7,96	30,00	11,00-55,00
Boyut 2: Kontrol Güçlüğü Alt Boyutu	10,00-50,00	22,85±7,02	22,00	10,00-50,00
Boyut 3: İşlevsellikte Bozulma Alt Boyutu	7,00-35,00	14,89±5,22	14,00	7,00-35,00
Boyut 4: Sosyalizasyon Alt Boyutu	7,00-35,00	14,33±5,22	14,00	7,00-35,00

Tablo 4'de İBÖ'ü genel ve alt boyutlarına ait betimsel istatistik sonuçları incelendiğinde; İBÖ'ü puan ortalaması 82,49± 21,31 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınan en düşük puan 35 ve en yüksek puan 175 olduğu saptanmıştır. İBÖ'ü alt boyutları değerlendirildiğinde; yoksunluk alt boyutu 30,42± 7,96 puan, kontrol güçlüğü alt boyutu 22,85± 7,02 puan, işlevsellikte bozulma alt boyutu 14,89± 5,22 puan, sosyalizasyon alt boyutu 14,33± 5,22 puan olarak hesaplanmıştır.

Tablo 5: İnternet Bağımlılığı Ölçeği Genel ve Alt Boyut Puanlarının Karşılaştırılması (n:348)

Değişkenler	İnternet Bağımlılığı Ölçeği Genel	Yoksunluk Alt Boyutu	Kontrol Güçlüğü Alt Boyutu	İşlevsellikte Bozulma Alt Boyutu	Sosyalizasyon Alt Boyutu
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Genel	1	r=,787 p=0.001	r=,870 p=0.001	r=,800 p=0.001	r=,739 p=0.001
Yoksunluk Alt Boyutu		1	r=,597 p=0.001	r=,443 p=0.001	r=,382 p=0.001
Kontrol Güçlüğü Alt Boyutu			1	r=,656 p=0.001	r=,563 p=0.001
İşlevsellikte Bozulma Alt Boyutu				1	r=,669 p=0.001

*p<0.05 - ** Sperman's Rho Korelasyon Katsayısı Tekniği

Tablo 5 incelendiğinde İBÖ'ü genel ve alt boyutları arasındaki ilişkiler; pozitif doğrusal ve istatistiksel açıdan p<0.001 düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

4.3 Araştırmada Kullanılan İnternet Bağımlılığı Ölçeği Toplam ve Alt Boyutları ile Lise Öğrencilerinin Bazı Değişkenlerine Ait Karşılaştırma Sonuçları

Tablo 6: Lise Öğrencilerinin Bazı Tanıtıcı Özellikleri ile İnternet Bağımlılığı Ölçeği Toplam Puanlarının İlişkisi (n=348)

Özellikler	n	Sıra Ort.	İstatistiksel Analiz
Yaş Grupları			$X^2= 1,27$
a 13-14 Yaş	98	168,61	$sd= 2$
b 15-16 Yaş	190	179,92	$p=0.541$
c 17-18 Yaş	60	166,94	$p>.05$
Fark Sonuçları: ---			
Kardeş Sayısı			
a Tek Çocuk	33	180,73	$X^2= 3,43$
b Bir Kardeş Var	200	166,34	$sd= 4$
c İki Kardeş Var	77	183,75	$p=0.488$
d Üç Kardeş Var	27	192,17	$p>.05$
e Üçten Fazla Kardeş Var	11	196,09	
Fark Sonuçları: ---			
Sınıf Düzeyi			
a Lise 1 Düzeyi	113	168,12	$X^2= 4,42$
b Lise 2 Düzeyi	98	186,85	$sd= 3$
c Lise 3 Düzeyi	81	181,80	$p=0.219$
d Lise 4 Düzeyi	56	155,20	$p>.05$
Fark Sonuçları:---			
Günlük İnternet Kullanım Süresi			$X^2= 33,43$
a 1-3 Saat Arası	97	131,94	$sd= 2$
b 4-6 Saat Arası	136	173,09	$p=0.001$
c 7-10 Saat Arası	115	212,07	$p<.05$
Fark Sonuçları: a<b – a<c			
Okul Dersi İçin İnternet Kullanım Süresi			$X^2= 2,99$
a 30 Dakika	96	170,59	$sd= 4$
b 1 Saat	128	174,82	$p=0.560$
c 2 Saat	75	176,40	$p>.05$
d 3 Saat	22	152,05	

e	3 Saatten Daha Fazla	27	199,89	
Fark Sonuçları:				
Arkadaşlar İle Dışarıda Geçirilen Süre				
a	30 Dakika	39	200,79	$X^2= 4,25$
b	1 Saat	60	182,19	$sd= 4$
c	2 Saat	99	162,96	$p=0.351$
d	3 Saat	92	171,09	$p>.05$
e	3 Saatten Daha Fazla	58	173,96	
Fark Sonuçları: ---				
Kitap Okuma Süresi				
a	00-30 Dakika Arası	44	89,13	$X^2= 6,23$
b	31-60 Dakika Arası	93	98,76	$sd= 3$
c	61-120 Dakika Arası	33	74,00	$p=0.101$
d	121 Dakika Ve Üzeri	14	105,14	$p>.05$
Fark Sonuçları: ---				
İnterneti Ders Dışında Kullanma Süresi				$X^2= 29,03$
a	1-2 Saat Arası	79	142,98	$sd= 2$
b	3-4 Saat Arası	170	163,36	$p=0.001$
c	5 Saat ve Üzeri	99	218,79	$p<.05$
Fark Sonuçları: $c>a - c>b$				

* Kruskal Wallis-H Testi

• Günlük İnternet Kullanımı Süresi Değişkenine Ait Sonuçlar:

Tablo 6'daki günlük internet kullanımı süresi incelendiğinde “7-9 Saat Arası” internet kullananların (n:115) sıra ortalamaları yüksek bulunmuş (SO: 212,07) ve günlük internet kullanımı süresi gruplarının sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($X^2=33,43$; $sd=2$; $p=0.001$). Bu sonuçlara göre; “1-3 saat arası internet kullanan” gruptaki lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” toplam puanları, “4-6 saat arası internet kullanan” ve “7-9 saat arası internet kullanan” gruptaki lise öğrencilerine göre daha düşüktür. İnternet kullanım süresine ait diğer gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

•İnterneti Ders Dışında Kullanımı Süresi Değişkenine Ait Sonuçlar:

Yine Tablo 6'daki interneti ders dışı kullanım süresi incelendiğinde “5 saat ve üzeri” ders dışı internet kullananların (n:99) sıra ortalamaları yüksek bulunmuş (SO:218,79) ve interneti ders dışı kullanım süresi gruplarının sıra ortalamaları arasında

istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($X^2=29,03$; $sd=2$; $p=0.001$). Bu sonuçlara göre; interneti ders dışında “5 saat ve üzeri kullanan” gruptaki lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” toplam puanları, interneti ders dışında “1-2 saat arası kullanan” ve interneti ders dışında “3-4 saat arası kullanan” gruptaki lise öğrencilerine göre daha yüksektir. İnterneti ders dışında kullanım sürelerine ait diğer gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

• **Diğer Değişkenlere Ait Sonuçlar:**

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “yaş, kardeş sayısı, sınıf düzeyi, okul ders için internet kullanma süresi, arkadaşlar ile dışarıda geçirilen süre ve kitap okuma süresi” değişkenleri ile internet bağımlılığı ölçeği toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (Tablo 6).

Tablo 7: Lise Öğrencilerinin Bazı Tanıtıcı Özellikleri İle İnternet Bağımlılığı Ölçeği Yoksunluk Alt Boyutu Puanlarının İlişkisi (n=348)

Özellikler	n	Sıra Ort.	İstatistiksel Analiz
Yaş Grupları			$X^2= 1,09$
a 13-14 Yaş	98	179,01	$sd= 2$
b 15-16 Yaş	190	169,49	$p=0.577$
c 17-18 Yaş	60	183,01	$p>.05$
Fark Sonuçları: ---			
Kardeş Sayısı			$X^2= 2,45$
a Tek Çocuk	33	174,14	$sd= 4$
b Bir Kardeş Var	200	176,23	$p=0.654$
c İki Kardeş Var	77	181,41	$p>.05$
d Üç Kardeş Var	27	148,87	
e Üçten Fazla Kardeş Var	11	158,73	
Fark Sonuçları: ---			
Sınıf Düzeyi			$X^2= ,506$
a Lise 1 Düzeyi	113	173,92	$sd= 3$
b Lise 2 Düzeyi	98	171,08	$p=0.918$
c Lise 3 Düzeyi	81	173,70	$p>.05$
d Lise 4 Düzeyi	56	182,81	
Fark Sonuçları: ---			
Günlük İnternet Kullanım Süresi			$X^2= 43,51$
a 1-3 Saat Arası	97	124,38	$sd= 2$
b 4-6 Saat Arası	136	175,36	$p=0.001$
c 7-10 Saat Arası	115	215,76	$p<.05$

Fark Sonuçları: a<b – a<c			
Okul Dersi İçin İnternet Kullanım Süresi			
a	30 Dakika	96	173,39
b	1 Saat	128	171,63
c	2 Saat	75	172,72
d	3 Saat	22	154,07
e	3 Saatten Daha Fazla	27	213,67
Fark Sonuçları: ---			
Arkadaşlar İle Dışarıda Geçirilen Süre			
a	30 Dakika	39	200,59
b	1 Saat	60	168,34
c	2 Saat	99	159,93
d	3 Saat	92	182,58
e	3 Saatten Daha Fazla	58	175,37
Fark Sonuçları: ---			
Kitap Okuma Süresi			
a	00-30 Dakika Arası	44	84,14
b	31-60 Dakika Arası	93	98,25
c	61-120 Dakika Arası	33	81,23
d	121 Dakika Ve Üzeri	14	107,18
Fark Sonuçları: ---			
İnterneti Ders Dışında Kullanma Süresi			
a	1-2 Saat Arası	79	131,40
b	3-4 Saat Arası	170	160,59
c	5 Saat Ve Üzeri	99	232,77
Fark Sonuçları: c>a – c>b – b>a			

*** Kruskal Wallis-H Testi**

Günlük İnternet Kullanım Süresi Değişkenine Ait Sonuçlar:

Tablo 7’deki günlük internet kullanım süresi incelendiğinde “7-10 Saat Arası” internet kullananların (n:115) sıra ortalamaları yüksek bulunmuş (SO: 215,76) ve lise öğrencilerinin günlük internet kullanım süresi gruplarının sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($X^2=43,51$; $sd=2$; $p=0.001$). Bu sonuçlara göre; “1-3 saat arası internet kullanan” gruptaki lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” yoksunluk alt boyutu puanları, “4-6 saat arası internet kullanan” ve “7-10 saat arası internet kullanan” gruptaki lise öğrencilerine göre daha düşüktür. İnternet kullanım süresine ait diğer gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

- **İnterneti Ders Dışında Kullanım Süresi Değişkenine Ait Sonuçlar:**

Yine Tablo 7’deki interneti ders dışı kullanım süresi incelendiğinde “5 saat ve üzeri” ders dışı internet kullananların (n:99) sıra ortalamaları yüksek bulunmuş (SO:232,77) ve interneti ders dışında kullanım süresi gruplarının sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($X^2=51,06$; $sd=2$; $p=0.001$). Bu sonuçlara göre; interneti ders dışında “5 saat ve üzeri kullanan” gruptaki lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” yoksunluk alt boyutu puanları, interneti ders dışında “1-2 saat arası kullanan” ve interneti ders dışında “3-4 saat arası kullanan” gruptaki lise öğrencilerine göre daha yüksektir. Yine interneti ders dışında “3-4 saat arası kullanan” gruptaki lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” yoksunluk alt boyutu puanları, interneti ders dışında “1-2 saat arası kullanan” gruptaki lise öğrencilerine göre daha yüksektir.

- **Diğer Değişkenlere Ait Sonuçlar:**

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “yaş, kardeş sayısı, sınıf düzeyi, okul ders için internet kullanma süresi, arkadaşlar ile dışarıda geçirilen süre ve kitap okuma süresi” değişkenleri ile internet bağımlılığı ölçeği yoksunluk alt boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (Tablo 7) .

Tablo 8: Lise Öğrencilerinin Bazı Tanıtıcı Özellikleri İle İnternet Bağımlılığı Ölçeği Kontrol Güçlüğü Alt Boyutu Puanlarının İlişkisi (n=348)

Özellikler	n	Sıra Ort.	İstatistiksel Analiz
Yaş Grupları			$X^2= 2,34$
a 13-14 Yaş	98	163,67	$sd= 2$
b 15-16 Yaş	190	181,86	$p=0.309$
c 17-18 Yaş	60	168,88	$p>.05$
Fark Sonuçları: ---			
Kardeş Sayısı			
a Tek Çocuk	33	175,48	$X^2= 4,17$
b Bir Kardeş Var	200	166,57	$sd= 4$
c İki Kardeş Var	77	184,18	$p=0.383$
d Üç Kardeş Var	27	188,39	$p>.05$
e Üçten Fazla Kardeş Var	11	213,91	

Fark Sonuçları: ---				
Sınıf Düzeyi				
a	Lise 1 Düzeyi	113	164,27	$X^2= 6,44$ $sd= 3$ $p=0.092$ $p>.05$
b	Lise 2 Düzeyi	98	193,04	
c	Lise 3 Düzeyi	81	178,75	
d	Lise 4 Düzeyi	56	156,56	
Fark Sonuçları: ---				
Günlük İnternet Kullanım Süresi				$X^2=21,58$
a	1-3 Saat Arası	97	141,38	$sd= 2$
b	4-6 Saat Arası	136	171,92	$p=0.001$
c	7-10 Saat Arası	115	205,49	$p<.05$
Fark Sonuçları: $a<b - a<c$				
Okul Dersi İçin İnternet Kullanım Süresi				
a	30 Dakika	96	176,22	$X^2= 1,43$
b	1 Saat	128	176,05	$sd= 4$
c	2 Saat	75	176,73	$p=0.839$
d	3 Saat	22	149,77	$p>.05$
e	3 Saatten Daha Fazla	27	174,98	
Fark Sonuçları: ---				
Arkadaşlar İle Dışarıda Geçirilen Süre				
a	30 Dakika	39	174,32	$X^2= 1,36$
b	1 Saat	60	183,43	$sd= 4$
c	2 Saat	99	165,63	$p=0.850$
d	3 Saat	92	178,08	$p>.05$
e	3 Saatten Daha Fazla	58	174,85	
Fark Sonuçları: ---				
Kitap Okuma Süresi				
a	00-30 Dakika Arası	44	95,56	$X^2= 5,88$
b	31-60 Dakika Arası	93	96,49	$sd= 3$
c	61-120 Dakika Arası	33	72,58	$p=0.117$
d	121 Dakika Ve Üzeri	14	103,32	$p>.05$
Fark Sonuçları: ---				
İnterneti Ders Dışında Kullanma Süresi				$X^2= 12,71$
a	1-2 Saat Arası	79	150,56	$sd= 1$
b	3-4 Saat Arası	170	169,25	$p=0.002$
c	5 Saat Ve Üzeri	99	202,63	$p<.05$
Fark Sonuçları: $c>a - c>b$				

*** Kruskal Wallis-H Testi**

Günlük İnternet Kullanım Süresi Değişkenine Ait Sonuçlar:

Tablo 8’deki günlük internet kullanım süresi incelendiğinde “7-10 Saat Arası” internet kullananların (n:115) sıra ortalamaları yüksek bulunmuş (SO: 205,49) ve günlük internet kullanım süresi gruplarının sıra ortalamaları arasında istatistiksel

olarak anlamlı fark vardır ($X^2=21,58$; $sd=2$; 0.001). Bu sonuçlara göre; “1-3 saat arası internet kullanan” gruptaki lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” kontrol gücü alt boyutu puanları, “4-6 saat arası internet kullanan” ve “7-10 saat arası internet kullanan” gruptaki lise öğrencilerine göre daha düşüktür. İnternet kullanım süresine ait diğer gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

- **İnterneti Ders Dışında Kullanım Süresi Değişkenine Ait Sonuçlar:**

Yine Tablo 8’deki interneti ders dışı kullanım süresi incelendiğinde “5 saat ve üzeri” ders dışı internet kullananların ($n:99$) sıra ortalamaları yüksek bulunmuş ($SO:202,63$) ve interneti ders dışı kullanım süresi gruplarının sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($X^2=12,71$; $sd=2$; $p=0.002$). Bu sonuçlara göre; interneti ders dışında “5 saat ve üzeri kullanan” gruptaki lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” kontrol gücü alt boyutu puanları, interneti ders dışında “1-2 saat arası kullanan” ve interneti ders dışında “3-4 saat arası kullanan” gruptaki lise öğrencilerine göre daha yüksektir. İnterneti ders dışında kullanım sürelerine ait diğer gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

- **Diğer Değişkenlere Ait Sonuçlar:**

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “yaş, kardeş sayısı, sınıf düzeyi, okul ders için internet kullanma süresi, arkadaşlar ile dışarıda geçirilen süre ve kitap okuma süresi” değişkenleri ile internet bağımlılığı ölçeği kontrol gücü alt boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (Tablo 8).

Tablo 9: Lise Öğrencilerinin Bazı Tanıtıcı Özellikleri İle İnternet Bağımlılığı Ölçeği İşlevsellikte Bozulma Alt Boyutu Puanlarının İlişkisi ($n=348$)

Özellikler	n	Sıra Ort.	İstatistiksel Analiz
Yaş Grupları			$X^2= 4,20$
a 13-14 Yaş	98	161,99	$sd= 2$
b 15-16 Yaş	190	184,54	$p=0.122$

c	17-18 Yaş	60	163,13	p>.05
Fark Sonuçları: ---				
Kardeş Sayısı				
a	Tek Çocuk	33	182,42	X²= 6,26
b	Bir Kardeş Var	200	166,67	sd= 4
c	İki Kardeş Var	77	173,81	p=0.180
d	Üç Kardeş Var	27	211,69	p>.05
e	Üçten Fazla Kardeş Var	11	206,64	
Fark Sonuçları: ---				
Sınıf Düzeyi				
a	Lise 1 Düzeyi	113	163,06	X²= 9,42
b	Lise 2 Düzeyi	98	193,57	sd= 3
c	Lise 3 Düzeyi	81	184,85	p=0.024
d	Lise 4 Düzeyi	56	149,24	p<.05
Fark Sonuçları: a<b – d<b				
Günlük İnternet Kullanım Süresi				
a	1-3 Saat Arası	97	141,23	X²= 18,42
b	4-6 Saat Arası	136	176,26	sd= 2
c	7-10 Saat Arası	115	200,48	p=0.001
Fark Sonuçları: a<b – a<c				
Okul Dersi İçin İnternet Kullanım Süresi				
a	30 Dakika	96	163,76	X²= 3,33
b	1 Saat	128	179,43	sd= 4
c	2 Saat	75	173,13	p=0.504
d	3 Saat	22	166,00	p>.05
e	3 Saatten Daha Fazla	27	200,06	
Fark Sonuçları: ---				
Arkadaşlar İle Dışarıda Geçirilen Süre				
a	30 Dakika	39	201,09	X²= 4,99
b	1 Saat	60	182,96	sd= 4
c	2 Saat	99	166,51	p=0.288
d	3 Saat	92	163,57	p>.05
e	3 Saatten Daha Fazla	58	178,85	
Fark Sonuçları: ---				
Kitap Okuma Süresi				
a	00-30 Dakika Arası	44	94,58	X²= 4,48
b	31-60 Dakika Arası	93	98,02	sd= 3
c	61-120 Dakika Arası	33	75,58	p=0.214
d	121 Dakika Ve Üzeri	14	89,21	p>.05
Fark Sonuçları: ---				
İnterneti Ders Dışında Kullanma Süresi				
a	1-2 Saat Arası	79	148,63	X²= 16,53
b	3-4 Saat Arası	170	167,53	sd= 2
c	5 Saat Ve Üzeri	99	207,11	p=0.001
Fark Sonuçları: c>a – c>b				

* Kruskal Wallis-H Testi

Sınıf Düzeyi Değişkenine Ait Sonuçlar:

Tablo 9'daki lise sınıf düzeyi grupları incelendiğinde Lise 2. sınıfa devam eden öğrencilerinin (n:98) sıra ortalamaları yüksek bulunmuş (SO: 193,57) ve lise sınıf düzeyi gruplarının sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır. ($X^2=9,42$; $sd=3$; $p=0.024$). Bu sonuçlara göre; “lise birinci sınıfta” okuyan lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” işlevsellikte bozulma alt boyutu puanları, “lise ikinci sınıfta” okuyan lise öğrencilerine göre daha düşüktür. Yine “lise dördüncü sınıfta” okuyan lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” işlevsellikte bozulma alt boyutu puanları, “lise ikinci sınıfta” okuyan lise öğrencilerine göre daha düşüktür. Lise öğrencilerinin okudukları sınıf düzeylerine ait diğer gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

- **Günlük İnternet Kullanım Süresi Değişkenine Ait Sonuçlar:**

Tablo 9'daki günlük internet kullanım süresi incelendiğinde “7-10 Saat Arası” internet kullananların (n:115) sıra ortalamaları yüksek bulunmuş (SO: 200,48) ve günlük internet kullanım süresi gruplarının sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($X^2=18,42$; $sd=2$; $p=0.001$). Bu sonuçlara göre; “1-3 saat arası internet kullanan” gruptaki lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” işlevsellikte bozulma alt boyutu puanları, “4-6 saat arası internet kullanan” ve “7-10 saat arası internet kullanan” gruptaki lise öğrencilerine göre daha düşüktür. İnternet kullanım süresine ait diğer gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

- **İnterneti Ders Dışında Kullanım Süresi Değişkenine Ait Sonuçlar:**

Yine Tablo 9'daki interneti ders dışı kullanım süresi incelendiğinde “5 saat ve üzeri” ders dışı internet kullananların (n:99) sıra ortalamaları yüksek bulunmuş (SO:207,11) ve interneti ders dışı kullanım süresi gruplarının sıra ortalamaları arasında

istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($X^2=16,53$; $sd=2$; $p=0.001$). Bu sonuçlara göre; interneti ders dışında “5 saat ve üzeri kullanan” gruptaki lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” işlevsellikte bozulma alt boyutu puanları, interneti ders dışında “1-2 saat arası kullanan” ve interneti ders dışında “3-4 saat arası kullanan” gruptaki lise öğrencilerine göre daha yüksektir. İnterneti ders dışında kullanım sürelerine ait diğer gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

- **Diğer Değişkenlere Ait Sonuçlar:**

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “yaş, kardeş sayısı, sınıf düzeyi, okul ders için internet kullanma süresi, arkadaşlar ile dışarıda geçirilen süre ve kitap okuma süresi” değişkenleri ile internet bağımlılığı ölçeği işlevsellikte bozulma alt boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (Tablo 9).

Tablo 10: Lise Öğrencilerinin Bazı Tanıtıcı Özellikleri İle İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sosyalizasyon Alt Boyutu Puanlarının İlişkisi (n=348)

Özellikler	n	Sıra Ort.	İstatistiksel Analiz
Yaş Grupları			$X^2= 5,42$
a 13-14 Yaş	98	166,51	$sd= 2$
b 15-16 Yaş	190	185,24	$p=0.066$
c 17-18 Yaş	60	153,53	$p>.05$
Fark Sonuçları: ---			
Kardeş Sayısı			
a Tek Çocuk	33	179,00	$X^2=12,45$
b Bir Kardeş Var	200	160,60	$sd= 4$
c İki Kardeş Var	77	187,17	$p=0.014$
d Üç Kardeş Var	27	222,06	$p<.05$
e Üçten Fazla Kardeş Var	11	208,27	
Fark Sonuçları: d>b			
Sınıf Düzeyi			
a Lise 1 Düzeyi	113	173,14	$X^2= 11,05$
b Lise 2 Düzeyi	98	192,04	$sd= 3$
c Lise 3 Düzeyi	81	180,91	$p=0.011$
d Lise 4 Düzeyi	56	137,29	$p<.05$
Fark Sonuçları: d<a – d<b – d<c			
Günlük İnternet Kullanım Süresi			$X^2= 9,57$
a 1-3 Saat Arası	97	152,74	$sd= 2$
b 4-6 Saat Arası	136	172,42	$p=0.008$
c 7-10 Saat Arası	115	195,31	$p<.05$

Fark Sonuçları: a<c				
Okul Dersi İçin İnternet Kullanım Süresi				
a	30 Dakika	96	169,81	X ² = 3,13 sd=4 p=0.536 p>.05
b	1 Saat	128	170,96	
c	2 Saat	75	188,30	
d	3 Saat	22	153,66	
e	3 Saatten Daha Fazla	27	186,59	
Fark Sonuçları: ---				
Arkadaşlar İle Dışarıda Geçirilen Süre				
a	30 Dakika	39	211,31	X ² = 9,47 sd= 4 p=0.050 p<.05
b	1 Saat	60	188,89	
c	2 Saat	99	171,29	
d	3 Saat	92	157,80	
e	3 Saatten Daha Fazla	58	166,83	
Fark Sonuçları: a>d				
Kitap Okuma Süresi				
a	00-30 Dakika Arası	44	87,15	X ² = 6,08 sd= 3 p=0.108 p>.05
b	31-60 Dakika Arası	93	97,34	
c	61-120 Dakika Arası	33	77,21	
d	121 Dakika Ve Üzeri	14	113,21	
Fark Sonuçları: ---				
İnterneti Ders Dışında Kullanma Süresi				
a	1-2 Saat Arası	79	165,20	X ² = 7,57 sd= 2 p=0.023 p<.05
b	3-4 Saat Arası	170	165,16	
c	5 Saat Ve Üzeri	99	197,96	
Fark Sonuçları: c>b				

*** Kruskal Wallis-H Testi**

Kardeş Sayısı Değişkenine Ait Sonuçlar:

Tablo 10'daki sahip olunan kardeş sayısı incelendiğinde üç kardeşi olanların (n:27) sıra ortalamaları yüksek bulunmuş (SO: 222,06) ve kardeş sayısı gruplarının sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($X^2=12,45$; $sd=4$; $p=0.014$). Bu sonuçlara göre; “üç kardeşi olan” lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” sosyalizasyon alt boyutu puanları, “bir kardeşi olan” öğrencilerine göre daha yüksektir. Lise öğrencilerinin kardeş sayısı gruplarına ait diğer gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

- **Sınıf Düzeyi Değişkenine Ait Sonuçlar:**

Tablo 10'daki lise sınıf düzeyi grupları incelendiğinde Lise 2. sınıfa devam eden öğrencilerinin (n:98) sıra ortalamaları yüksek bulunmuş (SO: 192,04) ve lise sınıf düzeyi gruplarının sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($X^2=11,05$; $sd=3$; $p=0.011$). Bu sonuçlara göre; “lise dördüncü sınıfta” okuyan lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” sosyalizasyon alt boyutu puanları, “lise birinci sınıfta”, “lise ikinci sınıfta” ve “lise üçüncü sınıfta” okuyan lise öğrencilerine göre daha düşüktür. Lise öğrencilerinin okudukları sınıf düzeylerine ait diğer gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

- **Günlük İnternet Kullanım Süresi Değişkenine Ait Sonuçlar:**

Tablo 10'daki günlük internet kullanım süresi incelendiğinde “7-10 Saat Arası” internet kullananların (n:115) sıra ortalamaları yüksek bulunmuş (SO:195,31) ve günlük internet kullanım süresi gruplarının sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($X^2=9,57$; $sd=2$; $p=0.008$). Bu sonuçlara göre; “1-3 saat arası internet kullanan” gruptaki lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” sosyalizasyon alt boyutu puanları, “7-10 saat arası internet kullanan” gruptaki lise öğrencilerine göre daha düşüktür. İnternet kullanım süresine ait diğer gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

- **Arkadaşları ile Dışarıda Geçirilen Süre Değişkenine Ait Sonuçlar:**

Tablo 10'daki arkadaşları ile dışarıda geçirilen süre incelendiğinde arkadaşları ile dışarıda “30 dakika” zaman geçirenlerin (n:30) sıra ortalamaları yüksek bulunmuş (SO: 211,31) ve arkadaşları ile dışarıda geçirilen süre gruplarının sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($X^2=9,47$; $sd=4$; $p=0.050$). Bu sonuçlara göre; arkadaşları ile dışarıda “30 dakika” geçiren gruptaki lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” sosyalizasyon alt boyutu puanları, arkadaşları ile dışarıda

“3 saat” geçiren gruptaki lise öğrencilerine göre daha yüksektir. Arkadaşları ile dışarıda geçirilen süreye ait diğer gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

- **İnterneti Ders Dışında Kullanım Süresi Değişkenine Ait Sonuçlar:**

Tablo 10'daki interneti ders dışı kullanım süresi incelendiğinde “5 saat ve üzeri” ders dışı internet kullananların (n:99) sıra ortalamaları yüksek bulunmuş (SO:197,96) ve interneti ders dışı kullanım süresi gruplarının sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($X^2=7,57$; $sd=2$; $p=0.023$). Bu sonuçlara göre; interneti ders dışında “5 saat ve üzeri kullanan” gruptaki lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” sosyalizasyon alt boyutu puanları, interneti ders dışında “3-4 saat arası kullanan” gruptaki lise öğrencilerine göre daha yüksektir. İnterneti ders dışında kullanım sürelerine ait diğer gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

- **Diğer Değişkenlere Ait Sonuçlar:**

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin “yaş, okul ders için internet kullanma süresi ve kitap okuma süresi” değişkenleri ile internet bağımlılığı ölçeği sosyalizasyon alt boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (Tablo 10).

Tablo 11: Lise Öğrencilerinin Bazı Tanıtıcı Özellikleri İle İnternet Bağımlılığı Ölçeği Toplam Puanlarının İlişkisi (n=348)

Değişkenler	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	İstatistiksel Analiz
Cinsiyet				U= 14404,0
Kız	183	178,29	32627,00	p=0.459
Erkek	165	170,30	28099,00	p>.05
Anne Baba İle Birlikte Yaşama Durumu				U= 5193,0
Evet	314	174,96	54938,00	p=0.795
Hayır	34	170,24	5788,00	p>.05
Devam Edilen Okul Adı				U= 10339,0
Namık Kemal Lisesi	239	185,74	44392,00	p=0.002

Mağusa Türk Maarif Koleji	109	149,85	16334,00	p<.05
Kendinize Ait Telefonunuz Var mı?				U= 218,5
Evet	346	174,13	60249,50	p=0.369
Hayır	2	238,25	476,50	p>.05
Kendinize Ait Bilgisayarınız Var mı?				U= 11278,5
Evet	243	168,41	40924,50	p=0.086
Hayır	105	188,59	19801,50	p>.05
Arkadaşınızla Dışarıda (Açık Alanda) Vakit Geçirir misiniz?				U= 6850,5
Evet	292	169,96	49628,50	p=0.055
Hayır	56	198,17	11097,50	p>.05
Roman Dergi Kitap Okuyor musun?				U= 14751,5
Evet	184	176,33	32444,50	p=0.719
Hayır	164	172,45	28281,50	p>.05

***Mann Whitney-U Testi**

Tablo 11’deki lise öğrencilerinin devam ettikleri lise incelendiğinde Namık Kemal Lisesine (n:239) devam edenlerin sıra ortalamaları yüksek bulunmuş (SO:185,74) ve lise öğrencilerinin devam ettikleri okul gruplarının sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır (U= 10339,0– p=0.002 - .05). Bu sonuca göre Namık Kemal lisesine devam eden öğrencilerinin internet bağımlılığı ölçeği” toplam puanları Mağusa Türk Maarif Kolejine devam eden öğrencilere göre daha yüksektir.

Tablo 11 incelendiğinde “anne baba ile birlikte yaşama durumu, kendinize ait telefonunuz var mı?, kendinize ait bilgisayarınız var mı? arkadaşınızla dışarıda (açık alanda) vakit geçirir misiniz? ve roman dergi kitap okuyor musun?” değişkenleri ile İnternet bağımlılığı ölçeği toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Tablo 12: Lise Öğrencilerinin Bazı Tanıtıcı Özellikleri İle İnternet Bağımlılığı Ölçeği Yoksunluk Alt Boyutu Puanlarının İlişkisi (n=348)

Değişkenler	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	İstatistiksel Analiz
Cinsiyet				U= 13579,5
Kız	183	182,80	33451,50	p=0.105

Erkek	165	165,30	27274,50	p>.05
Anne Baba İle Birlikte Yaşama Durumu				U= 4898,0
Evet	314	175,90	55233,00	p=0.429
Hayır	34	161,56	5493,00	p>.05
Devam Edilen Okul Adı				U= 10607,5
Namık Kemal Lisesi	239	184,62	44123,50	p=0.005
Mağusa Türk Maarif Koleji	109	152,32	16602,50	p<.05
Kendinize Ait Telefonunuz Var mı?				U= 276,5
Evet	346	174,30	60307,50	p=0.624
Hayır	2	209,25	418,50	p>.05
Kendinize Ait Bilgisayarınız Var mı?				U= 11446,5
Evet	243	169,19	41112,50	p=0.134
Hayır	105	186,80	19613,50	p>.05
Arkadaşınızla Dışarıda (Açık Alanda) Vakit Geçirir misiniz?				U= 7052,0
Evet	292	170,65	49830,00	p=0.103
Hayır	56	194,57	10896,00	p>.05
Roman Dergi Kitap Okuyor musun?				U= 14662,5
Evet	184	172,19	31682,50	p=0.649
Hayır	164	177,09	29043,50	p>.05

***Mann Whitney-U Testi**

Tablo 12’deki lise öğrencilerinin devam ettikleri lise incelendiğinde Namık Kemal Lisesine (n:239) devam edenlerin sıra ortalamaları yüksek bulunmuş (SO:184,62) ve lise öğrencilerinin devam ettikleri okul gruplarının sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır (U= 10607,5– p=0.005 - .05). Bu sonuca göre Namık Kemal lisesine devam eden öğrencilerinin internet bağımlılığı ölçeği yoksunluk alt boyutu puanları Mağusa Türk Maarif Kolejine devam eden öğrencilere göre daha yüksektir.

Tablo 12 incelendiğinde “anne baba ile birlikte yaşama durumu, kendinize ait telefonunuz var mı?, kendinize ait bilgisayarınız var mı? arkadaşınızla dışarıda (açık alanda) vakit geçirir misiniz? ve roman dergi kitap okuyor musun?” değişkenleri ile İnternet bağımlılığı ölçeği yoksunluk alt boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Tablo 13: Lise Öğrencilerinin Bazı Tanıtıcı Özellikleri İle İnternet Bağımlılığı Ölçeği Kontrol Güçlüğü Alt Boyutu Puanlarının İlişkisi (n=348)

Değişkenler	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	İstatistiksel Analiz
Cinsiyet				U= 14961,5
Kız	183	175,24	32069,50	p=0.884
Erkek	165	173,68	28656,50	p>.05
Anne Baba İle Birlikte Yaşama Durumu				U= 5325,5
Evet	314	174,54	54805,50	p=0.982
Hayır	34	174,13	5920,50	p>.05
Devam Edilen Okul Adı				U= 10539,0
Namık Kemal Lisesi	239	184,90	44192,00	p=0.004
Mağusa Türk Maarif Koleji	109	151,69	16534,00	p<.05
Kendinize Ait Telefonunuz Var mı?				U= 305,5
Evet	346	174,38	60336,50	p=0.775
Hayır	2	194,75	389,50	p>.05
Kendinize Ait Bilgisayarınız Var mı?				U= 11884,0
Evet	243	170,91	41530,00	p=0.310
Hayır	105	182,82	19196,00	p>.05
Arkadaşınızla Dışarıda (Açık Alanda) Vakit Geçirir misiniz?				U= 8156,0
Evet	292	174,43	50934,00	p=0.977
Hayır	56	174,86	9792,00	p>.05
Roman Dergi Kitap Okuyor musun?				U= 14928,0
Evet	184	175,37	32268,00	p=0.864
Hayır	164	173,52	28458,00	p>.05

***Mann Whitney-U Testi**

Tablo 13’deki lise öğrencilerinin devam ettikleri lise incelendiğinde Namık Kemal Lisesine (n:239) devam edenlerin sıra ortalamaları yüksek bulunmuş (SO:184,90) ve lise öğrencilerinin devam ettikleri okul gruplarının sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır (U= 10539,0– **p=0.004** - .05). Bu sonuca göre Namık Kemal lisesine devam eden öğrencilerinin internet bağımlılığı ölçeği kontrol güçlüğü alt boyutu puanları Mağusa Türk Maarif Kolejine devam eden öğrencilere göre daha yüksektir.

Tablo 13 incelendiğinde “anne baba ile birlikte yaşama durumu, kendinize ait telefonunuz var mı?, kendinize ait bilgisayarınız var mı? arkadaşınızla dışarıda (açık alanda) vakit geçirir misiniz? ve roman dergi kitap okuyor musun?” değişkenleri ile

İnternet bağımlılığı ölçeği kontrol güçlüğü alt boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Tablo 14: Lise Öğrencilerinin Bazı Tanıtıcı Özellikleri İle İnternet Bağımlılığı Ölçeği İşlevsellikte Bozulma Alt Boyutu Puanlarının İlişkisi (n=348)

Değişkenler	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	İstatistiksel Analiz
Cinsiyet				U= 14751,5
Kız	183	172,61	31587,50	p=0.711
Erkek	165	176,60	29138,50	p>.05
Anne Baba İle Birlikte Yaşama Durumu				U= 4745,5
Evet	314	172,61	54200,50	p=0.286
Hayır	34	191,93	6525,50	p>.05
Devam Edilen Okul Adı				U= 11218,0
Namık Kemal Lisesi	239	182,06	43513,00	p=0.037
Mağusa Türk Maarif Koleji	109	157,92	17213,00	p<.05
Kendinize Ait Telefonunuz Var mı?				U= 99,00
Evet	346	173,79	60130,00	p=0.081
Hayır	2	298,00	596,00	p>.05
Kendinize Ait Bilgisayarınız Var mı?				U= 11167,0
Evet	243	167,95	40813,00	p=0.064
Hayır	105	189,65	19913,00	p>.05
Arkadaşınızla Dışarıda (Açık Alanda) Vakit Geçirir misiniz?				U= 6222,0
Evet	292	167,81	49000,00	p=0.004
Hayır	56	209,39	11726,00	p<.05
Roman Dergi Kitap Okuyor musun?				U= 14340,0
Evet	184	178,57	32856,00	p=0.423
Hayır	164	169,94	27870,00	p>.05

***Mann Whitney-U Testi**

Tablo 14'deki lise öğrencilerinin devam ettikleri lise incelendiğinde Namık Kemal Lisesine (n:239) devam edenlerin sıra ortalamaları yüksek bulunmuş (SO:182,06) ve lise öğrencilerinin devam ettikleri okul gruplarının sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır (U= 11218,0– p=0.037 - .05). Bu sonuca göre Namık Kemal lisesine devam eden öğrencilerinin internet bağımlılığı ölçeği işlevsellikte bozulma alt boyutu puanları Mağusa Türk Maarif Kolejine devam eden öğrencilere göre daha yüksektir.

Tablo 14'deki lise öğrencilerinin arkadaşınızla dışarıda (açık alanda) vakit geçirir misiniz? sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde hayır (n:56) cevabı verenlerin sıra ortalamaları yüksek bulunmuş (SO:209,39) ve lise öğrencilerinin arkadaşınızla dışarıda (açık alanda) vakit geçirir misiniz? verdikleri cevap gruplarının sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır (U= 6222,0– p=0.004 - .05). Bu sonuca göre arkadaşları ile dışarıda vakit geçirmeyen lise öğrencilerinin internet bağımlılığı ölçeği işlevsellikte bozulma alt boyutu puanları arkadaşları ile dışarıda vakit geçiren lise öğrencilere göre daha yüksektir.

Tablo 14 incelendiğinde “anne baba ile birlikte yaşama durumu, kendinize ait telefonunuz var mı?, kendinize ait bilgisayarınız var mı? ve roman dergi kitap okuyor musun?” değişkenleri ile İnternet bağımlılığı ölçeği işlevsellikte bozulma alt boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Tablo 15: Lise Öğrencilerinin Bazı Tanıtıcı Özellikleri İle İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sosyalizasyon Alt Boyutu Puanlarının İlişkisi (n=348)

Değişkenler	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	İstatistiksel Analiz
Cinsiyet				U= 14538,0
Kız	183	171,44	31374,00	p=0.549
Erkek	165	177,89	29352,00	p>.05
Anne Baba İle Birlikte Yaşama Durumu				U= 4868,5
Evet	314	176,00	55262,50	p=0.398
Hayır	34	160,69	5463,50	p>.05
Devam Edilen Okul Adı				U= 10429,5
Namık Kemal Lisesi	239	185,36	44301,50	p=0.003
Mağusa Türk Maarif Koleji	109	150,68	16424,50	p<.05
Kendinize Ait Telefonunuz Var mı?				U= 265,5
Evet	346	174,27	60296,00	p=0.567
Hayır	2	215,00	430,00	p>.05
Kendinize Ait Bilgisayarınız Var mı?				U= 11620,0
Evet	243	169,82	41266,00	p=0.185
Hayır	105	185,33	19460,00	p>.05
Arkadaşınızla Dışarıda (Açık Alanda) Vakit Geçirir misiniz?				U= 6583,0
Evet	292	169,04	49361,00	p=0.021
Hayır	56	202,95	11365,00	p<.05

Roman Dergi Kitap Okuyor musun?				U= 14634,5
Evet	184	176,96	32561,50	p=0.627
Hayır	164	171,73	28164,50	p>.05

***Mann Whitney-U Testi**

Tablo 15’deki lise öğrencilerinin devam ettikleri lise incelendiğinde Namık Kemal Lisesine (n:239) devam edenlerin sıra ortalamaları yüksek bulunmuş (SO:185,36) ve lise öğrencilerinin devam ettikleri okul gruplarının sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır (U= 10429,5– p=0.003 - .05). Bu sonuca göre Namık Kemal lisesine devam eden öğrencilerinin internet bağımlılığı ölçeği sosyalizasyon alt boyutu puanları Mağusa Türk Maarif Kolejine devam eden öğrencilere göre daha yüksektir.

Tablo 15’deki lise öğrencilerinin arkadaşınızla dışarıda (açık alanda) vakit geçirir misiniz? sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde hayır (n:56) cevabı verenlerin sıra ortalamaları yüksek bulunmuş (SO:202,95) ve lise öğrencilerinin arkadaşınızla dışarıda (açık alanda) vakit geçirir misiniz? verdikleri cevap gruplarının sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır (U= 6583,0– p=0.021 - .05). Bu sonuca göre arkadaşları ile dışarıda vakit geçirmeyen lise öğrencilerinin internet bağımlılığı ölçeği sosyalizasyon alt boyutu puanları arkadaşları ile dışarıda vakit geçiren lise öğrencilere göre daha yüksektir.

Tablo 15 incelendiğinde “anne baba ile birlikte yaşama durumu, kendinize ait telefonunuz var mı?, kendinize ait bilgisayarınız var mı? ve roman dergi kitap okuyor musun?” değişkenleri ile İnternet bağımlılığı ölçeği sosyalizasyon alt boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Tablo 16: Araştırmadan Elde Edilen Anlamlı Fark Sonuçları

Ölçekler	Değişkenler	Ort±Ss	Yapılan Test Sonucu	P	Fark Sonuçları
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Genel	Günlük İnternet Kullanım Süresi				
	a 1-3 Saat Arası	73,12±18,97	33,43	0.001	a<b - a<c
	b 4-6 Saat Arası	82,38±20,41			
	c 7-10 Saat Arası	90,52±21,12			
	İnterneti Ders Dışında Kullanma Süresi				
	a 1-2 Saat Arası	75,80±22,12	29,03	0.001	c>a - c>b
	b 3-4 Saat Arası	79,46±17,76			
	c 5 Saat ve Üzeri	93,03±22,59			
	Devam Edilen Okul Adı				
	a Namık Kemal Lisesi	84,84±20,86	10339,0	0.002	a>b
	b Mağusa Türk Maarif	77,34±21,49			
Yoksunluk Alt Boyutu	Günlük İnternet Kullanım Süresi				
	a 1-3 Saat Arası	26,30±6,98	43,51	0.001	a<b - a<c
	b 4-6 Saat Arası	30,54±6,84			
	c 7-10 Saat Arası	33,77±8,40			
	İnterneti Ders Dışında Kullanma Süresi				
	a 1-2 Saat Arası	27,06±7,69	51,06	0.001	c>a - c>b b>a
	b 3-4 Saat Arası	29,24±7,05			
	c 5 Saat ve Üzeri	35,13±7,60			
	Devam Edilen Okul Adı				
	a Namık Kemal Lisesi	31,21±7,96	10607,5	0.005	a>b
	b Mağusa Türk Maarif	28,69±7,72			
Kontrol Güçlüğü Alt Boyutu	Günlük İnternet Kullanım Süresi				
	a 1-3 Saat Arası	20,37±6,15	21,58	0.001	a<b - a<c
	b 4-6 Saat Arası	22,73±6,66			
	c 7-10 Saat Arası	25,08±7,43			
	İnterneti Ders Dışında Kullanma Süresi				
	a 1-2 Saat Arası	21,08±7,01	12,71	0.002	c>a - c>b
	b 3-4 Saat Arası	22,22±5,97			
	c 5 Saat ve Üzeri	25,33±8,02			
	Devam Edilen Okul Adı				
	a Namık Kemal Lisesi	23,54±6,97	10539,0	0.004	a>b
	b Mağusa Türk Maarif	21,33±6,91			
İşlevsellikte Bozulma Alt Boyutu	Sınıf Düzeyi				
	a Lise 1 Düzeyi	14,36±5,17	9,42	0.024	a<b - d<b
	b Lise 2 Düzeyi	15,65±4,59			
	c Lise 3 Düzeyi	15,53±5,64			
	d Lise 4 Düzeyi	13,66±5,53			
	Günlük İnternet Kullanım Süresi				
	a 1-3 Saat Arası	13,22±4,59	18,42	0.001	a<b - a<c
	b 4-6 Saat Arası	14,89±5,08			
	c 7-10 Saat Arası	16,29±5,51			
	İnterneti Ders Dışında Kullanma Süresi				
	a 1-2 Saat Arası	13,71±5,47	16,53	0.000	c>a - c>b
	b 3-4 Saat Arası	14,29±4,27			
	c 5 Saat ve Üzeri	16,85±5,98			
	Devam Edilen Okul Adı				
	a Namık Kemal Lisesi	15,21±5,13	11218,0	0.037	a>b
	b Mağusa Türk Maarif	14,17±5,38			
	Arkadaşınızla Dışarıda (Açık Alanda) Vakit Geçirir misiniz?				
	a Evet	14,50±5,06	6222,0	0.004	b>a
	b Hayır	16,88±5,62			
Sosyalizasyon Alt Boyutu	Kardeş Sayısı				
	a Tek Çocuk	14,79±5,54	12,45	0.014	d>b
	b Bir Kardeş Var	13,60±4,88			

c	İki Kardeş Var	14,90±5,33			
d	Üç Kardeş Var	16,44±4,88			
e	Üçten Fazla Kardeş Var	17,27±7,81			
Sınıf Düzeyi					
a	Lise 1 Düzeyi	14,26±4,90			
b	Lise 2 Düzeyi	14,94±4,96	11,05	0.011	d<a – d<b d<c
c	Lise 3 Düzeyi	14,86±5,75			
d	Lise 4 Düzeyi	12,66±5,28			
Günlük İnternet Kullanım Süresi					
a	1-3 Saat Arası	13,24±4,97			
b	4-6 Saat Arası	14,22±5,14	9,57	0.008	a<c
c	7-10 Saat Arası	15,39±5,36			
Arkadaşlar İle Dışarıda Geçirilen Süre					
a	30 Dakika	15,97±4,85			
b	1 Saat	15,45±6,29			
c	2 Saat	14,15±5,07	9,47	,0.050	a>d
d	3 Saat	13,41±4,75			
e	3 Saatten Daha Fazla	13,84±4,96			
İnterneti Ders Dışında Kullanma Süresi					
a	1-2 Saat Arası	13,95±5,31			
b	3-4 Saat Arası	13,71±4,65	7,57	0.023	c>b
c	5 Saat ve Üzeri	15,72±5,85			
Devam Edilen Okul Adı					
a	Namık Kemal Lisesi	14,87±5,27	10429,5	0.003	a>b
b	Mağusa Türk Maarif	13,15±4,93			
Arkadaşınızla Dışarıda (Açık Alanda) Vakit Geçirir misiniz?					
a	Evet	14,00±5,03	6583,0	0.021	b>a
b	Hayır	16,07±5,88			

Tablo 16’da görüldüğü gibi internet bağımlılığı ölçeği toplam puanları ile günlük internet kullanımı süresi değişkenine ait gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. İnternet bağımlılığı ölçeği toplam puanları ile interneti ders dışında kullanımı süresi değişkenine ait grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur.

İnternet bağımlılığı ölçeği yoksunluk alt boyutu puanları ile günlük internet kullanım süresi değişkenine ait gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. İnternet bağımlılığı ölçeği yoksunluk alt boyutu puanları ile interneti ders dışında kullanım süresi değişkenine ait gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

İnternet bağımlılığı ölçeği kontrol güçlüğü alt boyutu puanları ile günlük internet kullanım süresi değişkenine ait gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir

farklılık bulunmuştur. İnternet bağımlılığı ölçeği kontrol güçlüğü alt boyutu puanları ile interneti ders dışında kullanım süresi değişkenine ait gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Tablo 16’da görüldüğü gibi internet bağımlılığı ölçeği işlevsellikte bozulma alt boyutu puanları ile sınıf düzeyi değişkenine ait gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. İnternet bağımlılığı ölçeği işlevsellikte bozulma alt boyutu puanları ile günlük internet kullanım süresi değişkenine ait gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur, İnternet bağımlılığı ölçeği işlevsellikte bozulma alt boyutu puanları ile interneti ders dışında kullanım süresi değişkenine ait gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur

İnternet bağımlılığı ölçeği sosyalizasyon alt boyutu puanları ile kardeş sayısı değişkenine ait gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. İnternet bağımlılığı ölçeği sosyalizasyon alt boyutu puanları ile sınıf düzeyi değişkenine ait gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. İnternet bağımlılığı ölçeği sosyalizasyon alt boyutu puanları ile günlük internet kullanım süresi değişkenine ait gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. İnternet bağımlılığı ölçeği sosyalizasyon alt boyutu puanları ile arkadaşları ile dışarıda geçirilen süre değişkenine ait gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. İnternet bağımlılığı ölçeği sosyalizasyon alt boyutu puanları ile interneti ders dışında kullanım süresi değişkenine ait gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur

İnternet bağımlılığı ölçeği toplam puanları ile öğrencilerinin devam ettikleri okul grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

İnternet bağımlılığı ölçeği yoksunluk alt boyutu puanları ile öğrencilerinin devam ettikleri okul grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

İnternet bağımlılığı ölçeği kontrol güçlüğü alt boyutu puanları ile öğrencilerinin devam ettikleri okul grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

İnternet bağımlılığı ölçeği işlevsellikte bozulma alt boyutu puanları ile öğrencilerinin devam ettikleri okul grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. İnternet bağımlılığı ölçeği işlevsellikte bozulma alt boyutu puanları ile arkadaşınızla dışarıda (açık alanda) vakit geçirir misiniz? Sorusuna verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur

Tablo 16’da görüldüğü gibi internet bağımlılığı ölçeği sosyalizasyon alt boyutu puanları ile öğrencilerinin devam ettikleri okul grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. İnternet bağımlılığı ölçeği sosyalizasyon alt boyutu puanları ile arkadaşınızla dışarıda (açık alanda) vakit geçirir misiniz? Sorusuna verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Bölüm 5

TARTIŞMA

Bu bölümde, lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerini belirlenmesiyle, farklı değişkenler arasındaki ilişkileri incelenmesine yönelik araştırma bulguları literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

Önceki yıllara göre, öğrencilerin ve toplumda yer alan tüm bireylerin internette geçirdikleri sürenin giderek arttığı; interneti sosyal medya kullanımı, alışveriş yapma, çevrimiçi oyun oynama ve film-dizi izleme gibi istekler için kullanma ve ayrıca özellikle günümüzde yaşanabilecek psiko-sosyal sorunlardan bir kaçış yolu olarak interneti kullanmaları beraberinde problemlili internet kullanımı riskini arttırmaktadır (47).

Bu araştırmada, öğrencilerin İBÖ’i genel puanlarına göre, % 35,60’ının yüksek düzey bağımlılık puanlarının olduğu saptanmıştır. Literatürde yer alan araştırma sonuçlarına bakıldığında; öncelikle ülkemizde 2012 yılında gerçekleştiren çalışmada %20.7’sinin bağımlılık riskinin yüksek olduğu bulunmuştur (13). 2014 yılında gerçekleştirilen farklı araştırma bulgulara göre; lise öğrencilerinin % 67’sinin orta ve düzeyde internet bağımlısı olduğu ortaya konmuştur (9). Yine 2017 yılında Yılmazsoy ve arkadaşlarının yürütmüş olduğu bir çalışmada araştırma sonuçlarımızı destekler bulgular saptanırken, Çelikkaleli ve arkadaşlarının yapmış olduğu çalışmada ergenlerin %66,6’sının orta düzey bağımlılık puanlarının olduğu bulunmuştur (48, 49). Lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerinin incelendiği farklı bir araştırma sonucunda ise internet bağımlılık oranı % 1.6 olduğu ve olası bağımlı risk altında olan

öğrenci oranının ise %37.6 olduğu tespit edilmiştir (50). Karaca ve arkadaşları tarafından 2021 yılında gerçekleştirilen çalışma sonuçlarında; öğrencilerin %18,4 riskli kullanıcı ve %0,6'sı internet bağımlısı olduğu, ayrıca internet bağımlısı ve riskli internet kullanıcısı olanların örneklemin %19'unu oluşturduğu saptanmıştır (51).

Araştırma sonuçları arasındaki farklılık nedeni olarak, öğrencilerin demografik özellikleriyle ilgili ve ölçeklerin uygulandığı zaman ve yıla göre çevresel faktörlerinde değişiklik göstereceği düşünülmektedir. Özellikle geçmiş yıllar ile günümüzde yer alan araştırma sonuçları karşılaştırıldığında, her geçen yıl bağımlılık oranının giderek artış gösterdiği açıkça ortadadır.

Bu araştırmada erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre internet bağımlılığı yüksek çıkmıştır. Fakat cinsiyet değişkenine göre İBÖ'ü ve alt boyunları arasında istatistiksel anlamlı bir fark ve ilişki saptanmamıştır. 2018 yılında yürütülen çalışmada, ergenlerin cinsiyet değişkenine göre problemli internet kullanım puanları arasında erkek ergenlerin, kız ergenlere göre daha yüksek problemli internet kullandıkları görülmektedir (49). 2014 yılında Yılmaz ve arkadaşlarının yapmış olduğu çalışmada, kız ve erkek öğrencilerin ölçekten aldıkları toplam bağımlılık puanları incelendiğinde, cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı, erkek öğrencilerin daha fazla internet bağımlısı olduğu şeklinde araştırma bulgularımızla paralel sonuçlar elde edilmiştir (9). 2012 yılında Beyatlı tarafından ülkemizde gerçekleştirilen bir çalışmada; kız ve erkek öğrencilerin internete bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir şekilde farklılık olduğu ve bulgulara göre, erkek öğrencilerin %5,9'u ile kız öğrencilerin %5,2'sinin internete daha çok bağımlı oldukları saptanmıştır (13). Kılınç ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir (52). Yakın zamanda Karaca ve arkadaşları tarafından sürdürülmüş araştırma sonuçlarımızla

benzer bir çalışmada, cinsiyete göre internet bağımlılığı puan ortalamaları erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla anlamlı düzeyde daha yüksek bulunduğu belirtilmiştir (51). Araştırma sonuçlarımızdan farklı olarak 2018 yılında gerçekleştirilen çalışmada internet bağımlılığı düzeyinin cinsiyet değişkenine göre; kız ve erkek öğrencilerin internet bağımlılığı düzeylerinin farklılık göstermediği sonuçlarına ulaşılmıştır (50). Yeic ve arkadaşlarının (2018) yaptığı çalışmada, erkeklerin kadınlara göre daha çok internet bağımlılığına sahip oldukları görülmektedir. Yapılan değerlendirme sonuçlarında ise internet bağımlılığı, yoksunluk, kontrol gücü, işlevsel ve sosyal izolasyon alt boyutlarında erkeklerin puanlarının kadınlara oranla istatistiksel anlamlı olduğu saptanmıştır (53). Cinsiyete ilişkin farklı sonuçlar internet bağımlılığında cinsiyetin etkisi açısından yeterli kanıt olmadığını düşündürmektedir.

Bu çalışma ve literatürde yer alan çalışmaların cinsiyet değişkenine göre internet bağımlılığının farklı sonuçları olduğu tespit edilmiştir. İnternet bağımlılığı ile ilgili yapılan çalışmaların derlendiği bir çalışmada, cinsiyet değişkenine ilişkin gerçekleşen farklı bulgulara yönelik inceleme yapmakta; bu durumun çalışmaların örneklem ve yöntem seçimlerindeki farklılıklardan kaynaklandığına ayrıntılı biçimde değinilmesi gerektiği ifade edilmiştir (54). Ayrıca, internet kullanımı açısından cinsiyetler arasında fark bulunmasının erkeklerin genellikle bilgisayar ve video oyunları gibi uygulamalar için daha fazla zaman harcıyor olmalarından kaynaklanabileceği belirtilmektedir (55).

Yapmış olduğumuz bu çalışmada öğrencilerin sınıf düzeylerine göre; “lise birinci sınıfta” okuyan lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” işlevsellikte bozulma alt boyutu puanları, “lise ikinci sınıfta” okuyan lise öğrencilerine göre daha düşük olduğu ve “lise dördüncü sınıfta” okuyan lise öğrencilerinin “internet

bağımlılığı ölçeği” işlevsellikte bozulma alt boyutu puanları, “lise ikinci sınıfta” okuyan lise öğrencilerine göre daha düşük olduğu saptanmıştır. Ayrıca “lise dördüncü sınıfta” okuyan lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” sosyalizasyon alt boyutu puanları, “lise birinci sınıfta”, “lise ikinci sınıfta” ve “lise üçüncü sınıfta” okuyan lise öğrencilerine göre daha düşüktür. Bu sonuçlara bağlı olarak öğrencilerin yaş ve sınıf farklarına göre internet bağımlılığının arttığını ve işlevsellik ile sosyalleşme durumlarında bozulmalar yaşadığı sonuçlarına ulaşılmaktadır. Farklı çalışma sonuçlarını incelendiğimizde öğrencilerin sınıf düzeyine göre internet katılım durumlarının, sınıf düzeyi arttıkça internet bağımlılık durumlarının arttığı, yoksunluk alt boyutu, kontrol güçlüğü alt boyutu ve sosyal izolasyon alt boyutlarında sınıf düzeylerine göre internet bağımlılığı düzeylerinde farklılık gösterdiği ifade edilmiştir ($p<0.05$) (53). Yılmaz ve arkadaşlarının 2014 yılında yapmış olduğu çalışmada ise hem 9. sınıftaki hem de 10. sınıftaki öğrencilerin bağımlılık puanlarının, 11. sınıf öğrencilerinininkinden daha yüksek olduğu ortaya ifade edilmiştir (9). Beyatlı ve arkadaşlarının yapmış olduğu bir çalışmada; 15-16 yaşları arasındaki öğrencilerin %57,4’ünün internet bağımlılığı için düşük risk taşıdığı, %23.7’sinin internet bağımlılığında yüksek risk taşıdığı ve %7.0’ının ise bağımlı olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre 15-16 yaş arasındaki öğrencilerin internet bağımlılık oranlarının daha yüksek olduğu ve 13-14 yaş arası öğrencilerin ise internet bağımlılığı oranlarının daha az olduğu saptanmıştır (13). Araştırma sonundan farklı olarak 2010 yılında yapılan bir çalışmada yaş değişkeninin internet bağımlılığı düzeyleri üzerinde etkisi olmadığı belirtilmiştir (56) ve 2014 yılında Yılmaz ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilen çalışmada, öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin öğrenim gördükleri sınıflara göre farklılaşma göstermediği tespit edilememiştir (9). Bir diğer çalışmada yaş değişkenine göre internet bağımlılık durumları arasında anlamlı farklılık olmadığı ve

en yüksek bağımlılık düzeyine 16 yaştakilerin sahip olduğu saptanmıştır (57). Tüm araştırma sonuçları değerlendirildiğinde örneklem özelliklerine ve araştırmanın yapıldığı zaman dilimi ait özelliklerin yaş değişkeni ile internet bağımlılık düzeyleri üzerinde etkili olduğu. Yaş sınıflamasının genellikle farklılık göstermediği, fakat en çok büyük yaş gruplarında internet bağımlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan araştırma sonuçlarına göre, internet kullanım süresinin artmasına bağlı olarak öğrencilerin yalnızlık, saldırganlık, sosyal yalıtım gibi duygusal ve davranışsal bozuklukların, genel sağlık sorunlarının ve depresyon belirtilerinin arttırdığı ifade edilmiştir (58). Bu çalışma sonuçlara göre öğrencilerin %99,4'ünün kendine ait telefon ve %69,8'inin kendine ait bilgisayarlar üzerinden internet kullanım süreleri incelendiğinde; “1-3 saat arası internet kullanan” gruptaki lise öğrencilerinin İBÖ’i toplam puanları, “4-6 saat arası internet kullanan” ve “7-9 saat arası internet kullanan” gruptaki lise öğrencilerine göre daha düşük olduğu, interneti ders dışında “5 saat ve üzeri kullanan” gruptaki lise öğrencilerinin İBÖ’i toplam puanlarının daha yüksek olduğu, “1-3 saat arası internet kullanan” gruptaki lise öğrencilerinin İBÖ’i yoksunluk alt boyutu puanlarının daha düşük olduğu, interneti ders dışında “5 saat ve üzeri kullanan” gruptaki lise öğrencilerinin İBÖ’i yoksunluk alt boyutu puanlarının daha yüksek olduğu, yine interneti ders dışında “3-4 saat arası kullanan” gruptaki lise öğrencilerinin İBÖ’i yoksunluk alt boyutu puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca “1-3 saat arası internet kullanan” gruptaki lise öğrencilerinin İBÖ’i kontrol güçlüğü alt boyutu puanlarının daha düşük olduğu, interneti ders dışında “5 saat ve üzeri kullanan” gruptaki lise öğrencilerinin İBÖ’i kontrol güçlüğü alt boyutu puanlarının daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Literatürde yer alan araştırma sonuçlarını değerlendirdiğimizde Yılmaz ve arkadaşların yaptığı çalışmada 10 saat ve

üzeri ile 7-9 saat arası günlük internet kullanan öğrencilerin toplam İBÖ'ü puanlarının, 4-6 saat arası kullananlara göre daha fazla olduğu ve 1-3 saat arası günlük internet kullanan öğrencilerinin İBÖ'ü puanlarının ise en düşük olduğu saptanmıştır (9). Beyatlı ve arkadaşları tarafında Türkiyede yürütölen araştırmada öğrencilerin interneti günlük kullanım saatlerine göre bağımlılık durumları arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma olduğu ($p<.05$), öğrencilerin internet kullanım süreleri artıkça internet bağımlılık riskinin de arttığı saptanmıştır. Ayrıca internet kullanım süreleri fazla olan öğrencilerin internet bağımlılığı açısından olumsuz etkileri olduğu, öğrencilerin interneti kullanmadıkları zamanlarda diğör öğrencilere göre kendilerini daha sinirli, gergin hissettikleri ve rahatsız oldukları ifade edilmiştir (13). Can ve arkadaşları tarafında 2018 yılında yürütölen farklı bir çalışmada internet süresini kendilerinin kontrol ettiğini ve yönettiğini söyleyenlerin ortalama %80'i geçmesi öğrencilerin problemli internet kullanımlarına dair önemli bir oluşturduğu ve öğrencilerin çoğunluğunun internete kendilerine ait bilgisayar ve akıllı telefonlarından giriş yaptıkları saptanmıştır (50). Tüm araştırma sonuçları incelendiğinde öğrencilerin kendine ait telefon ve bilgisayarları ile internet kullanımlarının yüksek düzeyde olduğu ve internet bağımlılığı riskinin arttığı düşünülmektedir.

Bu çalışma sonuçlarına göre öğrencilerinin teknoloji ve internet kullanımı ile ilgili veriler incelendiğinde; % 36,8'inin okul dersleri için günde bir saat internet kullandığı, % 83,9'unun arkadaşları ile dışarıda (açık alanda) vakit geçirdiğı, dışarıda arkadaşları ile açık alanda vakit geçirenlerin % 28,4'ü arkadaşları ile iki saat vakit geçirdiğı, % 52,9'unun roman, dergi veya kitap okuduğı, kitap okuyanların % 50,5'i okuma için 31-60 dakika arasında bir süre ayırdığı, % 48,9'unun interneti ders dışı amaçlar için kullandığı belirlenmiştir. Farklı çalışma sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin internet kullanım amaçları arasında %39,8 sosyal ağları kullanmak,

%28.7 mesajlaşmak, %9.6 oyun oynamak ve %1.7 ders/ödev yapabilmek için yer aldığını ifade etmişlerdir (49). Beyatlı ve arkadaşların 2018 yılında yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin %71.6'sı sosyal paylaşım sitesi için, %66.7'si interneti dersler ve kaynak tarama, %62.3'ü müzik dinlemek, %54.2'si sohbet etmek için kullandıkları belirlenmiştir (13). Bir başka araştırma sonuçlarında öğrencilerin interneti; %82.2'si eğlence, % 10.4'ü sosyalleşme ve % 7.5'i bilgi amaçlı kullandıkları saptanmıştır (50). İncelenen araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin internet kullanma amaçları arasında özellikle sosyalleşme ve eğlence amaçlı içeriklerin daha fazla olduğu, çok az öğrencinin bilgi ve dersleri ile ilgili kaynak tarama amacı ile internet kullandıkları tespit edilmiştir. Buna bağlı olarak öğrencilerin internet kullanma ile ilgili tutum ve davranışlarının doğru amaca yönelik olmadığı düşünülmektedir.

Bu çalışma örnekleminde aynı bölgede yer alan farklı okullar arasında internet bağımlılık düzeyleri farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Namık Kemal lisesine devam eden öğrencilerinin internet bağımlılığı ölçeği" toplam puanları Mağusa Türk Maarif Kolejine devam eden öğrencilere göre daha yüksek ve buna bağlı olarak Namık Kemal lisesine devam eden öğrencilerinin internet bağımlılığı ölçeği yoksunluk alt boyutu puanları Mağusa Türk Maarif Kolejine devam eden öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. 2012 yılında ülkemizde yapılan farklı bir çalışmada farklı yerleşim bölgeleri incelenmiştir ve çalışma sonuçlarına göre öğrencilerin internet kullanımında bağımlılık durumları bölgeler arasında anlamlı farklılıklara neden olduğu görülmektedir. Literatürde yer alan diğer çalışmalar incelendiğinde örneklem seçimlerinin sınırlı olduğu ve araştırma sonuçlarının tüm örnekleme temsil edemeyeceği, buna bağlı olarak yeni planlanan araştırmaların örneklem seçimlerinde daha farklı metodların uygulanması gerektiği düşünülmektedir.

Sonuç olarak lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerini

belirlenmesinde cinsiyet, yaşı, sınıf, internet kullanım amaçları ve internet kullanım sürelerinin etkili olduğu belirlenmiştir.

Bölüm 6

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1 Sonuçlar

Gazimağusa ilçesinde yer alan Namık Kemal Lisesi ve Türk Maarif Koleji Liselerinde; 9., 10., 11. ve 12. sınıflarda eğitim gören lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerini etkileyen değişkenlere yönelik bu araştırmadan elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

- Araştırma örneklemini oluşturan lise öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri; yaş ortalaması $15,28 \pm 1,09$ olup, %54,6 'sının 15-16 yaş arasında, % 52,6'sının kız öğrenci, % 57,5'inin bir kardeşinin olduğu, % 90,2'sinin anne babası ile birlikte yaşadığı, % 32,5'inin lise 1. Sınıfa devam ettiği, % 68,7'sinin Namık Kemal Lisesinde eğitim gördüğü (Tablo 1),
- Öğrencilerinin teknoloji ve internet kullanımı ile ilgili durumlarına ait özellikler incelendiğinde; % 99,4'ünün kendisine ait bir cep telefonunun olduğu, % 69,8'inin ise kendisine ait bir bilgisayarın olduğu, % 39,1'inin günde ortalama 4-6 saat arasında internet kullandığı, % 36,8'inin okul dersleri için günde bir saat internet kullandığı, % 83,9'unun arkadaşları ile dışarıda (açık alanda) vakit geçirdiği, % 52,9'unun roman, dergi veya kitap okuduğu, kitap okuyanların % 50,5'i okuma için 31-60 dakika arasında bir süre ayırdığı , % 48,9'unun interneti ders dışı amaçlar için kullandığı (Tablo 2),

- Öğrencilerin İBÖ’i genel puanlarına göre, % 35,60’ı yüksek düzey bağımlılık puanlarının olduğu, İBÖ’i yoksunluk alt boyutu puanlarına göre % 37,90’nı, kontrol güçlüğü alt boyutu puanlarına göre % 39,70’i, işlevsellikte bozulma alt boyutu puanlarına göre % 37, 40’ı ve sosyalizasyon alt boyutu puanlarına göre ise % 37, 40 olduğu (Tablo 3),
- Öğrencilerin İBÖ’i genel ve alt boyutlarına ait betimsel istatistik sonuçları incelendiğinde; İBÖ’i puan ortalaması $82,49 \pm 21,31$ olduğu,. Ölçekten alınan en düşük puan 35 ve en yüksek puan 175 alındığı,. İBÖ’i alt boyutları değerlendirildiğinde; yoksunluk alt boyutu $30,42 \pm 7,96$ puan, kontrol güçlüğü alt boyutu $22,85 \pm 7,02$ puan, işlevsellikte bozulma alt boyutu $14,89 \pm 5,22$ puan, sosyalizasyon alt boyutu $14,33 \pm 5,22$ puan olduğu (Tablo 4),
- İBÖ’i genel ve alt boyutları arasındaki ilişkiler; pozitif doğrusal ve istatistiksel açıdan $p < .000$ düzeyinde olduğu (Tablo 5),
- Öğrencilerin günlük internet kullanımı süresi incelendiğinde “7-9 Saat Arası” internet kullananların sıra ortalamaları yüksek bulunduğu, “1-3 saat arası internet kullanan” gruptaki lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” toplam puanlarının, “4-6 saat arası internet kullanan” ve “7-9 saat arası internet kullanan” gruptaki lise öğrencilerine göre daha düşük olduğu (Tablo 6),
- Öğrencilerin interneti ders dışı kullanım süresi incelendiğinde “5 saat ve üzeri” ders dışı internet kullananların) sıra ortalamaları yüksek olduğu , interneti ders dışında “5 saat ve üzeri kullanan” gruptaki lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” toplam puanlarının, interneti ders dışında “1-2 saat arası kullanan” ve interneti ders dışında “3-4 saat arası kullanan”

gruptaki lise öğrencilerine göre daha yüksek olduğu (Tablo 6),

- Öğrencilerin günlük internet kullanımı süresi incelendiğinde “7-9 Saat Arası” internet kullananların sıra ortalamaları yüksek olduğu, “1-3 saat arası internet kullanan” gruptaki lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” yoksunluk alt boyutu puanlarının, “4-6 saat arası internet kullanan” ve “7-9 saat arası internet kullanan” gruptaki lise öğrencilerine göre daha düşük olduğu (Tablo 7),
- Araştırma örneklemini oluşturan lise öğrencilerinin interneti ders dışı kullanım süresi incelendiğinde “5 saat ve üzeri” ders dışı internet kullananların sıra ortalamaları yüksek olduğu, interneti ders dışında “5 saat ve üzeri kullanan” gruptaki lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” yoksunluk alt boyutu puanlarının, interneti ders dışında “1-2 saat arası kullanan” ve interneti ders dışında “3-4 saat arası kullanan” gruptaki lise öğrencilerine göre daha yüksek olduğu ve interneti ders dışında “3-4 saat arası kullanan” gruptaki lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” yoksunluk alt boyutu puanlarının, interneti ders dışında “1-2 saat arası kullanan” gruptaki lise öğrencilerine göre daha yüksek olduğu (Tablo 7),
- Öğrencilerin günlük internet kullanımı süresi incelendiğinde “7-9 Saat Arası” internet kullananların sıra ortalamaları yüksek olduğu, “1-3 saat arası internet kullanan” gruptaki lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” kontrol güçlüğü alt boyutu puanlarının, “4-6 saat arası internet kullanan” ve “7-9 saat arası internet kullanan” gruptaki lise öğrencilerine göre daha düşük olduğu (Tablo 8),
- Öğrencilerin interneti ders dışı kullanım süresi incelendiğinde “5 saat ve üzeri” ders dışı internet kullananların sıra ortalamaları yüksek olduğu, “5

saat ve üzeri kullanan” gruptaki lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” kontrol gücölüğü alt boyutu puanlarının, interneti ders dışında “1-2 saat arası kullanan” ve interneti ders dışında “3-4 saat arası kullanan” gruptaki lise öğrencilerine göre daha yüksek olduğı (Tablo 8),

- Araştırma örneklemini oluşturan öğrencilerin lise sınıf düzeyi grupları incelendiğinde Lise 2. sınıfa devam eden öğrencilerinin sıra ortalamaları yüksek olduğı, “lise birinci sınıfta” okuyan lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” işlevsellikte bozulma alt boyutu puanlarının, “lise ikinci sınıfta” okuyan lise öğrencilerine göre daha düşük olduğı ve “lise dördüncü sınıfta” okuyan lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” işlevsellikte bozulma alt boyutu puanlarının, “lise ikinci sınıfta” okuyan lise öğrencilerine göre daha düşük olduğı (Tablo 9),
- Öğrencilerin günlük internet kullanımı süresi incelendiğinde “7-9 Saat Arası” internet kullananların sıra ortalamaları yüksek olduğı, “1-3 saat arası internet kullanan” gruptaki lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” işlevsellikte bozulma alt boyutu puanlarının, “4-6 saat arası internet kullanan” ve “7-9 saat arası internet kullanan” gruptaki lise öğrencilerine göre daha düşük olduğı (Tablo 9),
- Öğrencilerin interneti ders dışı kullanım süresi incelendiğinde “5 saat ve üzeri” ders dışı internet kullananların sıra ortalamaları yüksek olduğı, interneti ders dışında “5 saat ve üzeri kullanan” gruptaki lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” işlevsellikte bozulma alt boyutu puanlarının, interneti ders dışında “1-2 saat arası kullanan” ve interneti ders dışında “3-4 saat arası kullanan” gruptaki lise öğrencilerine göre daha yüksek olduğı (Tablo 9),

- Örnekleme oluşturan öğrencilerin sahip olunan kardeş sayısı incelendiğinde üç kardeşi olanların sıra ortalamaları yüksek olduğu, “üç kardeşi olan” lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” sosyalizasyon alt boyutu puanlarının, “bir kardeşi olan” öğrencilerine göre daha yüksek olduğu (Tablo 10),
- Öğrencileri lise sınıf düzeyi grupları incelendiğinde Lise 2. sınıfa devam eden öğrencilerinin sıra ortalamaları olduğu, “lise dördüncü sınıfta” okuyan lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” sosyalizasyon alt boyutu puanlarının, “lise birinci sınıfta”, “lise ikinci sınıfta” ve “lise üçüncü sınıfta” okuyan lise öğrencilerine göre daha düşük olduğu (Tablo 10),
- Öğrencilerin günlük internet kullanımı süresi incelendiğinde “7-9 Saat Arası” internet kullananların sıra ortalamaları yüksek olduğu, “1-3 saat arası internet kullanan” gruptaki lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” sosyalizasyon alt boyutu puanlarının, “7-9 saat arası internet kullanan” gruptaki lise öğrencilerine göre daha düşük olduğu (Tablo 10),
- Öğrencilerin arkadaşları ile dışarıda geçirilen süre incelendiğinde arkadaşları ile dışarıda “30 dakika” zaman geçirenlerin sıra ortalamaları yüksek olduğu, arkadaşları ile dışarıda “30 dakika” geçiren gruptaki lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” sosyalizasyon alt boyutu puanlarının, arkadaşları ile dışarıda “3 saat” geçiren gruptaki lise öğrencilerine göre daha yüksek olduğu (Tablo 10),
- Araştırma örnekleme oluşturan öğrencilerin interneti ders dışı kullanım süresi incelendiğinde “5 saat ve üzeri” ders dışı internet kullananların sıra ortalamaları yüksek olduğu, interneti ders dışında “5 saat ve üzeri kullanan” gruptaki lise öğrencilerinin “internet bağımlılığı ölçeği” sosyalizasyon alt

boyutu puanlarının, interneti ders dışında “3-4 saat arası kullanan” gruptaki lise öğrencilerine göre daha yüksek olduğu (Tablo 11),

- Öğrencilerin devam ettikleri lise incelendiğinde Namık Kemal Lisesine devam edenlerin sıra ortalamaları yüksek olduğu, Namık Kemal lisesine devam eden öğrencilerinin internet bağımlılığı ölçeği” toplam puanlarının Mağusa Türk Maarif Kolejine devam eden öğrencilere göre daha yüksek olduğu (Tablo 11),
- Öğrencilerinin devam ettikleri lise incelendiğinde Namık Kemal Lisesine devam edenlerin sıra ortalamaları yüksek olduğu ve Namık Kemal lisesine devam eden öğrencilerinin internet bağımlılığı ölçeği yoksunluk alt boyutu puanlarının Mağusa Türk Maarif Kolejine devam eden öğrencilere göre daha yüksek olduğu (Tablo 12),
- Öğrencilerinin devam ettikleri lise incelendiğinde Namık Kemal Lisesine devam edenlerin sıra ortalamaları yüksek olduğu ve Namık Kemal lisesine devam eden öğrencilerinin internet bağımlılığı ölçeği kontrol güclüğü alt boyutu puanlarının Mağusa Türk Maarif Kolejine devam eden öğrencilere göre daha yüksek olduğu (Tablo 13),
- Lise öğrencilerinin devam ettikleri lise incelendiğinde Namık Kemal Lisesine devam edenlerin sıra ortalamaları yüksek olduğu ve Namık Kemal lisesine devam eden öğrencilerinin internet bağımlılığı ölçeği işlevsellikte bozulma alt boyutu puanlarının Mağusa Türk Maarif Kolejine devam eden öğrencilere göre daha yüksek olduğu (Tablo 14),
- Öğrencilerinin arkadaşınızla dışarıda (açık alanda) vakit geçirir misiniz? sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde hayır cevabı verenlerin sıra ortalamaları yüksek olduğu ve arkadaşları ile dışarıda vakit geçirmeyen lise

öğrencilerinin internet bağımlılığı ölçeği işlevsellikte bozulma alt boyutu puanlarının arkadaşları ile dışarıda vakit geçiren lise öğrencilere göre daha yüksek olduğu (Tablo 14),

- Öğrencilerinin devam ettikleri lise incelendiğinde Namık Kemal Lisesine devam edenlerin sıra ortalamaları yüksek olduğu ve Namık Kemal lisesine devam eden öğrencilerinin internet bağımlılığı ölçeği sosyalizasyon alt boyutu puanlarının Mağusa Türk Maarif Kolejine devam eden öğrencilere göre daha yüksek olduğu (Tablo 15),
- Lise öğrencilerinin arkadaşınızla dışarıda (açık alanda) vakit geçirir misiniz? sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde hayır cevabı verenlerin sıra ortalamaları yüksek olduğu ve arkadaşları ile dışarıda vakit geçirmeyen lise öğrencilerinin internet bağımlılığı ölçeği sosyalizasyon alt boyutu puanlarının arkadaşları ile dışarıda vakit geçiren lise öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 15).
- İBÖ toplam puanları ile günlük internet kullanımı süresi değişkenine ait gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. İnternet bağımlılığı ölçeği toplam puanları ile interneti ders dışında kullanımı süresi değişkenine ait grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. (Tablo16)
- İBÖ yoksunluk alt boyutu puanları ile günlük internet kullanım süresi değişkenine ait gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. İnternet bağımlılığı ölçeği yoksunluk alt boyutu puanları ile interneti ders dışında kullanım süresi değişkenine ait gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. (Tablo16)

- İBÖ kontrol güçlüğü alt boyutu puanları ile günlük internet kullanım süresi değişkenine ait gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. İnternet bağımlılığı ölçeği kontrol güçlüğü alt boyutu puanları ile interneti ders dışında kullanım süresi değişkenine ait gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur.(Tablo16)
- İBÖ işlevsellikte bozulma alt boyutu puanları ile sınıf düzeyi değişkenine ait gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. İnternet bağımlılığı ölçeği işlevsellikte bozulma alt boyutu puanları ile günlük internet kullanım süresi değişkenine ait gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur, İnternet bağımlılığı ölçeği işlevsellikte bozulma alt boyutu puanları ile interneti ders dışında kullanım süresi değişkenine ait gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. (Tablo16)
- İBÖ sosyalizasyon alt boyutu puanları ile kardeş sayısı değişkenine ait gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. İnternet bağımlılığı ölçeği sosyalizasyon alt boyutu puanları ile sınıf düzeyi değişkenine ait gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. İnternet bağımlılığı ölçeği sosyalizasyon alt boyutu puanları ile günlük internet kullanım süresi değişkenine ait gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. İnternet bağımlılığı ölçeği sosyalizasyon alt boyutu puanları ile arkadaşları ile dışarıda geçirilen süre değişkenine ait gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. İnternet bağımlılığı ölçeği sosyalizasyon alt boyutu puanları ile interneti ders dışında kullanım süresi değişkenine ait gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. (Tablo16)

- İBÖ ölçeği toplam puanları ile öğrencilerinin devam ettikleri okul grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur.
- 7-Tablo 16’da görüldüğü gibi internet bağımlılığı ölçeği yoksunluk alt boyutu puanları ile öğrencilerinin devam ettikleri okul grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. (Tablo16)
- İBÖ kontrol güçlüğü alt boyutu puanları ile öğrencilerinin devam ettikleri okul grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. (Tablo16)
- İBÖ işlevsellikte bozulma alt boyutu puanları ile öğrencilerinin devam ettikleri okul grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. İnternet bağımlılığı ölçeği işlevsellikte bozulma alt boyutu puanları ile arkadaşınızla dışarıda (açık alanda) vakit geçirir misiniz? Sorusuna verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. (Tablo16)
- İBÖ sosyalizasyon alt boyutu puanları ile öğrencilerinin devam ettikleri okul grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. İnternet bağımlılığı ölçeği sosyalizasyon alt boyutu puanları ile arkadaşınızla dışarıda (açık alanda) vakit geçirir misiniz? Sorusuna verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. (Tablo16)

6.2 Öneriler

Bu bölümde, yapılan çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda belirlenen öneriler yer almaktadır.

- Lise öğrencilerinin bilinçli bilgisayar, akıllı telefon ve internet kullanılmasına yönelik öğrencilere, ailelere ve okullarda öğretmenlere

hemşirelerin ve alanında uzman kişilerin eğitim vermesi,

- Öğrencilerin vakit yönetimi ile ilgili aile ve öğretmenlerden destek alarak etkinlik veya haftalık zaman çizelgesi hazırlanması,
- Öğrencilerin internet kullanımının aile ve öğretmenler tarafından kontrol edilmesi,
- Özellikle internet bağımlılık risk grubunda yer alan öğrenciler için farklı aktivite ve ya etkinlik planları yapılarak internet kullanımının en az indirgenmesi,
- Ailelere ve öğretmenlere doğru internet kullanımı, öğrencileri zararlı içerikten koruma ve bilgi araştırmaya yönelik internet kullanma davranışları edinmesi ile ilgili eğitimler verilmesi,
- İnternette uzun süre zaman geçiren öğrencilere yönelik tutum ve davranışların nasıl olacağına yönelik aile ve öğretmenlerin bilinçlendirilmesi,
- Özellikle internet bağımlılığının cinsiyet, yaş, sınıf, internet kullanım süreleri ve internet kullanım amaçlarına yönelik farklı metodlar uygulanarak örnekleme temsil edebilecek daha büyük yeni araştırmaların planlanması ve gerçekleştirilmesi,
- Öğrencilerin internet kullanımı hakkında ailelere güvenli internet paketi konusunda bilinçlendirilmesi,
- Okullarda sağlanan internet ağlarında güvenli olmayan sitelerin sınırlandırılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- (1) Ayhan, B., & Köseliören, M. (2019). İnternet, online oyun ve bağımlılık. *Online Journal of Technology Addiction and Cyberbullying*, 6(1), 1-30.
- (2) Irmak, A. Y., & Erdoğan, S. (2016). Ergen ve genç erişkinlerde dijital oyun bağımlılığı: güncel bir bakış. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 27(2), 128-137.
- (3) Fidan, H. (2016). Mobil Bağımlılık Ölçeği'nin Geliştirilmesi Ve Geçerliliği: Bileşenler Modeli Yaklaşımı. *Addicta: The Turkish Journal On Addictions*, 3(3), 433-469.
- (4) Eşgi, N. (2014). Aile-Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği Nin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(2), 807-839.
- (5) Günüç, S., & Kayri, M. (2010). Türkiye’de İnternet Bağımlılık Profili Ve İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik-Güvenirlik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(39), 220-232.
- (6) Aslan, E. (2016). Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı Ve İlişkili Sosyodemografik Faktörler. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 19(3).
- (7) Arslan, A. (2019). Ortaöğretim Öğrencilerinin Dijital Bağımlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi: Sivas İli Örneği. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 63-80.

- (8) Gökçearsan, Ş., & Günbatar, M. S. (2012). Ortaöğrenim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı. *Eğitim Teknolojisi Kuram Ve Uygulama*, 2(2), 10-24.
- (9) Yılmaz, E., Şahin, Y. L., Haseski, H. İ., & Osman, E. R. O. L. (2014). Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi: Balıkesir İli Örneği. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 133-144.
- (10) Ceyhan, A. A. (2011). Ergenlerin problemleri İnternet kullanım düzeylerinin yordayıcıları. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 18(2), 85-94.
- (11) Mertoglu, M. (2020). Ortaokul Ve Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Düzeyleri İle Akademik Başarıları Ve Bazı Değişkenlerle İlişkilerinin İncelenmesi-İzmir Bayraklı Örneği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 932-944.
- (12) Ekşi, F., & Ümmet, D. (2013). Bir Kişilerarası İletişim Problemi Olarak İnternet Bağımlılığı Ve Siber Zorbalık: Psikolojik Danışma Açısından Değerlendirilmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25), 91-115.
- (13) Beyatlı, Ö. (2012). Orta Öğretim Kademesindeki Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin Belirlenmesi. *Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar Ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Şubat*.

- (14) Kaplan, N. (2016). *Ortaokul Öğrencilerinde İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Sağlık Üzerine Etkilerinin İncelenmesi* (Master's Thesis).
- (15) Akgül, M. (2009). *İnternet Haftası Konuşması*, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, <https://M.Bianet.Org/Bianet/Siyaset/113820-İnternet-Yasamdir>, (9 Şubat 2021).
- (16) Demir, E. Y., & Gönen, E. T. D. *Birey Ve Aile Yaşamına İlişkin Konularda İnternet Kullanımının Etkisinin Belirlenmesi* (Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Ev Ekonomisi Anabilim Dalı).
- (17) Balci, Ş., & Ayhan, B. (2007). Üniversite Öğrencilerinin İnternet Kullanım Ve Doyumları Üzerine Bir Saha Araştırması. *Selçuk İletişim*, 5(1), 174-197.
- (18) *İnternet World Stats Usage And Population Statisstics* (2021), <https://Www.Internetworldstats.Com/Stats.Htm>, (10 Şubat 2021).
- (19) Türk İstatik Kurumu (2020), [https://Data.Tuik.Gov.Tr/Bulten/Index?P=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanım-Arastirmasi-2020-33679#:~:Text=T%C3%9C%C4%B0K%20Kurumsal&Text=%C4%B0nternet%20kullan%C4%B1m%20oran%C4%B1%202020%20y%C4%B1l%C4%B1nda,%73%2C3%20oldu%C4%9Fu%20g%C3%B6r%C3%BCld%C3%BC.](https://Data.Tuik.Gov.Tr/Bulten/Index?P=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanım-Arastirmasi-2020-33679#:~:Text=T%C3%9C%C4%B0K%20Kurumsal&Text=%C4%B0nternet%20kullan%C4%B1m%20oran%C4%B1%202020%20y%C4%B1l%C4%B1nda,%73%2C3%20oldu%C4%9Fu%20g%C3%B6r%C3%BCld%C3%BC.), (10 Şubat 2021).

- (20) Anlayışlı, C., & Serin, N. B. (2019). Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı Ve Depresyonun Cinsiyet, Akademik Başarı Ve İnternete Giriş Süreleri Açısından İncelenmesi. *Folklor/Edebiyat*, 25(97), 730-743.
- (21) Koç, M., & Ferneding, K. A. (2007). The Consequences Of Internet Café Use On Turkish College Students' Social Capital. *Turkish Online Journal Of Educational Technology-TOJET*, 6(3), 88-97.
- (22) Özdemir, S. M., & Usta, E. (2007). İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin İnternet Kullanım Amaçlarının İncelenmesine İlişkin Bir Araştırma, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11 (3), 91-110.
- (23) Şenol, O., & Aydoğan, E. (2010). MYO Öğrencilerinin İnternet Kullanım Amaçlarının İncelenmesine İlişkin Bir Araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (23), 283-296.
- (24) Turan, R. T. (2015). Başkent Üniversitesi Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı Sıklığı Ve İlişkili Faktörler. Uzmanlık Tezi
- (25) Word Health Organization (WHO), *Dependence Syndrome*, https://www.who.int/substance_abuse/terminology/definition1/en/, (10 Şubat 2021).
- (26) Döner, C. Y., & Keser, H. T. D. (2011). *İlköğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi* (Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar Ve Öğretim Teknolojileri

Eğitimi Anabilim Dalı (Eğitim Teknolojisi Programı)).

(27) American Psychological Association, *Addictions*,
<https://www.apa.org/topics/addiction> ,(10.Şubat 2021).

(28) American Psychiatric Association, *Addiction And Substance Use Disorders*,
<https://www.psychiatry.org/patients-families/addiction/what-is-addiction>,
(11 Şubat 2021)

(29) Göldağ, B. (2017). Ortaöğretim Kurumlarında Öğrenim Gören Öğrencilerin
İnternet Bağımlılık Düzeyleri İle Sürekli Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin
İncelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 12(11).

(30) Günay, O., Öztürk, A., & Arslantaş, E. E. (2018). Öğrencilerinde İnternet
Bağımlılığı Ve Depresyon Düzeyleri. *Neurological Sciences*, 31, 79-88.

(31) Tüysüz, C., Balaman, F., & Atalar, T. (2012). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin
İnternet Kullanım Amaçlarının Belirlenmesi. *Batman Üniversitesi Yaşam
Bilimleri Dergisi*, 1(1), 251-260.

(32) American Psychiatric Association, A. P. (1994). Diagnostic And Statistical
Manual Of Mental Disorders (DSM-IV).

(33) Young, K. S. (2004). Internet Addiction: A New Clinical Phenomenon And Its
Consequences. *American Behavioral Scientist*, 48(4), 402-415.

- (34) Petry, N. M., & O'Brien, C. P. (2013). Internet Gaming Disorder And The DSM-5.
- (35) American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic And Statistical Manual Of Mental Disorders (DSM-5®)*. American Psychiatric Pub.
- (36) Yıldırım, S. (2018), *Bir Üniversitenin Birinci Öğretim Lisans Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı Ve İlişkili Faktörler*, Uzmanlık Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi
- (37) Saatçioğlu H. *İnternet Bağımlılığı Tanısı Alan Ergenlerin Sosyal Bilişsel Becerilerinin Değerlendirilmesi*, Uzmanlık Tezi, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi
- (38) Yaygır, C. (2018). *Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı Depresyon Ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Master's Thesis, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- (39) Ögel Kültegin, (2012), *İnternet Bağımlılığı: İnternetin Psikolojisini Anlamak ve Bağımlılıkla Başa Çıkmak*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- (40) Chou, C., Condron, L., & Belland, J. C. (2005). A Review Of The Research On Internet Addiction. *Educational Psychology Review*, 17(4), 363-388.
- (41) Murali, V., & George, S. (2007). Lost Online: An Overview Of İnternet Addiction. *Advances İn Psychiatric Treatment*, 13(1), 24-30.

- (42) Çalık, D., & Çınar, Ö. P. (2009). Geçmişten Günümüze Bilgi Yaklaşımları Bilgi Toplumu Ve İnternet. *XIV. Türkiye'de İnternet Konferansı*, 12-13.
- (43) Yang, C. K., Choe, B. M., Baity, M., Lee, J. H., & Cho, J. S. (2005). SCL-90-R And 16PF Profiles Of Senior High School Students With Excessive İnternet Use. *The Canadian Journal Of Psychiatry*, 50(7), 407-414.
- (44) Gündoğdu, D. (2006). İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Kullanım Düzeyleri ve Amaçları. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri, Elazığ*.
- (45) Arisoy, Ö. (2009). İnternet Bağımlılığı ve Tedavisi/İnternet Addiction And İts Treatment. *Psikiyatride Guncel Yaklasimler*, 1(1), 55.
- (46) Davis, R. A. (2001). A Cognitive-Behavioral Model Of Pathological İnternet Use. *Computers İn Human Behavior*, 17(2), 187-195.
- (47) Baltacı, Ö., Akbulut, Ö. F., & Yılmaz, E. (2021). Problemlı İnternet Kullanımında Güncel Bir Risk Faktörü: COVID-19 Pandemisi. *Humanistic Perspective*, 3(1), 97-121.
- (48) Yılmazsoy, B., & Kahraman, M. (2017). Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin İncelenmesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 9-29.

- (49) Çelikkaleli, Ö., Ata, R., & Avcı, R. (2018). Investigation Of Problematic İnternet Usage İn Middle Adolescence Stage İn Terms Of Demographic Variables. *Journal Of Computer And Education Research*, 6(12), 123-141.
- (50) Can, Ö., Demir, C., & Yirci, R. (2018). Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (66), 145-163.
- (51) Karaca, S., Uyanık, E., Kenç, M., İşlek, M., Rabia, A. K. S. U., Öngün, E., & Barlas, G. Ü. Ortaokul Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ve Depresif Belirtiler. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(2).
- (52) Kılınç, İ., & Gündüz, Ş. (2017). Lise Öğrencilerinin Siber Duyarlılık, İnternet Bağımlılığı ve İnsani Değerlerinin İncelenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 261-283.
- (53) Yeiç, E. (2018). 9-14 yaş grubu çocuklarda çeşitli değişkenlere göre internet bağımlılığı ve fiziksel aktivite katılım düzeylerinin incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi, Burdur MAEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- (54) Chou, C., Condrón, L., & Belland, J. C. (2005). A review of the research on İnternet addiction. *Educational psychology review*, 17(4), 363-388.
- (55) Subrahmanyam, K., & Lin, G. (2007). Adolescents on the Net: İnternet use and well-being. *adolescence*, 42(168).

- (56) Batıgün, A. D., & Hasta, D. (2010). İnternet bağımlılığı: Yalnızlık ve kişilerarası ilişki tarzları açısından bir değerlendirme. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11(3), 213-219.
- (57) Doğan, A. (2013). *İnternet bağımlılığı yaygınlığı* (Doktora tezi, DEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- (58) Kubey, R. W., Lavin, M. J., & Barrows, J. R. (2001). Internet use and collegiate academic performance decrements: Early findings. *Journal of communication*, 51(2), 366-382.
- (59) Karagöz Y., (2018). SPSS Amos Meta Uygulamaları Biyoistatistik Nobel Yayınları, 261-288.

EKLER

Ek 1: Tanıtıcı ve Klinik Özellikleri Soru Formu

Değerli katılımcı,

Aşağıda yazılan anket formunun amacı: Mağusa ilçesinde okuyan lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerini ölçmektir. Anket soruları genel olarak değerlendirileceği için isminiz istenmeyecektir. Bu nedenle sorulara içtenlikle cevap vermenizi diler araştırmaya katkıda bulunduğunuz için teşekkür ederiz.

Fatma Bayır
Doğu Akdeniz Üniversitesi
Hemşirelik Yüksek Lisans
Öğrencisi

Doç. Dr. Halise Coşkun
Doğu Akdeniz Üniversitesi Öğretim Üyesi
Tez Danışmanı¹

- 1) Yaşınız?
- 2) Cinsiyetiniz ?
 - a) Kız
 - b) Erkek
- 3) Kaç kardeşsiniz?
 - a) Tek çocuğum
 - b) Bir kardeşim var
 - c) İki kardeşim var
 - d) Üç kardeşim var
 - e) Üçten fazla kardeşim var
- 4) Anne babanız ile birlikte mi yaşıyorsunuz?
 - a) Evet
 - b) Hayır
- 5) Kaçınıcı sınıfsınız?
 - a) Lise 1
 - b) Lise 2
 - c) Lise 3
 - d) Lise 4
- 6) Hangi okula gidiyorsunuz?
 - a) Namık Kemal Lisesi
 - b) Gazimağusa Türk Maarif Koleji
- 7) Kendinize ait akıllı telefonunuz var mı?
 - a) Evet
 - b) Hayır
- 8) Kendinize ait bilgisayarınız var mı?
 - a) Evet
 - b) Hayır

9) Günlük internet kullanım süreniz nedir?

Saat veya dakika olarak yazınız.....

10) Okul ders döneminde dersler, ödevler ve ders hazırlığı için internette günde ne kadar vakit harcıyorsunuz? Uygun seçeneği seçiniz veya cevabınızı aşağıdaki alana yazınız.

- a) 30 dk
- b) 1 saat
- c) 2 saat
- d) 3 saat
- e)

11) Arkadaşlarınızla dışarda açık havada oyun ve aktivite yaparak vakit geçiriyor musunuz?

- a) Evet
- b) Hayır

12) Eğer arkadaşınızla dışarda açık havada oyun, aktivite yaparak vakit geçiriyorsanız süresi nedir? Uygun seçeneği seçin veya cevabınızı aşağıdaki alana yazınız.

- a) 30 dk
 - b) 1 saat
 - c) 2 saat
 - d) 3 saat
- Kaç saat ve dk olarak yazınız

13) Okul ders döneminde ders kitapları dışında roman, dergi, hikaye ve kitap okuyor musunuz?

- a) Evet
 - b) Hayır
- Eğer okuyorsanız ortalama günde kaç saat okuyorsanız yazınız.....

14) Okul ders döneminde ders ödevleri yada ders hazırlığı dışında internette günde eğlence, oyun vs için ne kadar vakit geçiriyorsunuz? Uygun seçeneği seçin veya cevabınızı aşağıdaki alana yazınız.

- a) 30 dk
 - b) 1 saat
 - c) 2 saat
 - d) 3 saat
- Kaç saat ve dk olarak yazınız

Ek 2: Ölçek Formları

İNTERNET BAĞIMLILIK ÖLÇEĞİ	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
Aşağıdaki her bir maddeyi okuyarak, bu madde sizin için her zaman doğru ise “ Tamamen Katılıyorum ”, genelde doğru ise “ Katılıyorum ”, emin değilseniz “ Kararsızım ”, genelde doğru değilse “ Katılmıyorum ”, hiçbir zaman doğru değilse “ Kesinlikle Katılmıyorum ” şeklinde işaretleme yapmanız rica olunur.					
Yoksunluk					
1. İnternet <u>kullanamadığım</u> zaman kendimi gergin/huzursuz hissedirim.	1	2	3	4	5
2. İnternet kullanmak isteyip de kullanamadığım zaman sinirli/öfkeli olurum.	1	2	3	4	5
3. İnternet bağlantısı koparsa ya da yavaşlarsa sinirlenirim/öfkelenirim.	1	2	3	4	5
4. İnternet kullandığım zamanlarda hiç olmadığım kadar mutlu/huzurlu olurum.	1	2	3	4	5
5. Kendimi endişeli ya da sıkıntılı hissettiğim zamanlarda internet kullanmak beni rahatlatır.	1	2	3	4	5
6. Birileri beni internetin başından kaldırırsa sinirlenirim.	1	2	3	4	5
7. Sorunlarımdan kaçmak için internet kullanmaya yönelirim.	1	2	3	4	5
8. İnternete, planladığım zamanda giremezsem sinirlenirim.	1	2	3	4	5
9. Çevremde birileri varken, <u>yalnız kalıp</u> , internete girmeyi isterim.	1	2	3	4	5
10. İnterneti <u>kullanmadığım</u> zamanlarda internete girmek için sabırsızlanırım.	1	2	3	4	5
11. Gittiğim yerlerde internet bağlantısı ararım.	1	2	3	4	5
Kontrol güclüğü					
12. İnternet kullanmamı sınırlamakta ya da kontrol etmekte güçlük çekerim.	1	2	3	4	5
13. Sabah uyandığımda ilk aklıma gelen internete girmek olur.	1	2	3	4	5
14. İnternette her defasında, bir öncekinden daha uzun süre kalmak isterim.	1	2	3	4	5
15. İnternette planladığımdan daha uzun süre kalırım.	1	2	3	4	5
16. İnternet <u>kullanmadığım</u> zamanlarda bile interneti düşünürüm.	1	2	3	4	5

17. İnternette iken acıktığımı, susadığımı hissetmem ya da farkına varmam.	1	2	3	4	5
18. İnternette daha fazla zaman geçirmek için başka planlarımı iptal ederim.	1	2	3	4	5
19. İstedğim zaman internetin başından <u>kalkamam.</u>	1	2	3	4	5
20. Ailem beni çağırrsa dahi internetin başından <u>kalkamam.</u>	1	2	3	4	5
21. İnternet kullanabilmek için uykumdan ödün veririm.	1	2	3	4	5

İşlevsellikte bozulma					
22. İnternet kullanmamdan dolayı ailem ile sorunlar yaşarım.	1	2	3	4	5
23. Arkadaşlarım beni çağırrsa dahi internetin başından <u>kalkamam.</u>	1	2	3	4	5
24. İnternet kullanmamdan dolayı başka etkinliklere (spor, sinema, kitap okuma vb.) ilgim azalır.	1	2	3	4	5
25. İnternet kullanmamdan dolayı ev/iş/okul sorumluluklarımı yerine getiremem ya da ihmal ederim.	1	2	3	4	5
26. Çevremdekiler internette harcadığım zamandan dolayı şikayet eder.	1	2	3	4	5
27. İnternet kullanmamdan dolayı ailem ile daha az zaman geçiririm.	1	2	3	4	5
28. İnternet kullanmamdan dolayı arkadaşlarım ile daha az zaman geçiririm.	1	2	3	4	5
Sosyal izolasyon					
29. İnternet kullanmamdan dolayı arkadaşlarım ile sorunlar yaşarım.	1	2	3	4	5
30. İnternet ortamında edindiğim arkadaşlıkları gerçek yaşamdaki arkadaşlarıma tercih ederim.	1	2	3	4	5
31. Gerçek yaşamdaki arkadaşlarımla dışarıda görüşmek yerine internette görüşmeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5
32. Arkadaşlarımı internetten edinirim.	1	2	3	4	5
33. İnternet benim en iyi arkadaşımdır.	1	2	3	4	5
34. İnternetsiz bir yaşam bana anlamsız/boş gelir.	1	2	3	4	5
35. İnternet kullanmamdan dolayı yüz yüze iletişimde zorluk yaşarım.	1	2	3	4	5

Ek 3: Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu

Doğu Akdeniz Üniversitesi
Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu
Sağlık Etik Alt Kurulu

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

(Yalın ve anlaşılır bir dil kullanılarak hazırlanmalıdır. Formda yer alan bilgiler başvuru dosyasındaki diğer belgelerdeki bilgilerle uyumlu olmalıdır.)

ARAŞTIRMANIN ADI:

(Aşağıdaki paragraf değiştirilmemelidir, yalnızca boşluklar başvurusu yapılan araştırmaya göre tamamlanmalıdır)

Bu form ile “: Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Düzeyinin İncelenmesi.” isimli çalışmada yer almak üzere davet edilmiş bulunmaktasınız. Bu çalışma, araştırma amaçlı olarak yapılmaktadır ve katılım gönüllülük esasına dayalıdır. Araştırmaya katılıp katılmama kararı tamamen size aittir. Sizinle ilgili tüm bilgiler gizli tutulacaktır. Araştırmanın sonunda, kendi sonuçlarınızla ilgili bilgi istemeye hakkınız vardır. Araştırma bitiminde elde edilen sonuçlar, sizin kimliğiniz hiçbir şekilde açıklanmadan, tamamen saklı tutularak ilgili literatürde yayınlanabilecektir. Araştırmaya katılma konusunda karar vermeden önce araştırma hakkında sizi bilgilendirmek istiyoruz. Katılmak isteyip istemediğinize karar vermeden önce araştırmanın neden yapıldığını, bilgilerinizin nasıl kullanılacağını, çalışmanın neleri içerdiğini, olası yararları ve risklerini ya da rahatsızlık verebilecek yönlerini anlamanız önemlidir. Lütfen aşağıdaki bilgileri dikkatlice okumak için zaman ayırınız. Araştırma hakkında tam olarak bilgi sahibi olduktan sonra ve sorularınız cevaplandıktan sonra eğer katılmak isterseniz, sizden bu formu imzalamanız istenecektir. Şu anda bu formu imzalarsanız bile istediğiniz herhangi bir zamanda bir neden göstermeksizin araştırmayı bırakmakta özgürsünüz. Aynı şekilde araştırmayı yürüten araştırmacı çalışmaya devam etmenizin sizin için yararlı olmayacağına karar verebilir ve sizi çalışma dışı bırakabilir. Çalışmaya katılmakla parasal bir yük altına girmeyeceksiniz ve size de herhangi bir ödeme yapılmayacaktır. Bu araştırma, Doç.Dr.Halise Coşkun sorumluluğu altında yapılmaktadır.

Araştırmanın Konusu ve Amacı:

Araştırmanın konusu lise öğrencilerinde internet bağımlılığı düzeylerinin incelenmesidir. Araştırmanın amacı Mağusa ilçesinde bulunan iki büyük düz lise olan Namık Kemal Lisesi ve Türk Maarif Koleji liselerinde İnternet bağımlılığı düzeylerinin ölçülmesidir.

Araştırmanın Yöntemi:

Bu araştırmaya katıldığınız takdirde size doldurmanız gereken iki adet form verilecektir. Bunlardan ilki sizin tanıtıcı özellikleriniz ile ilgili sorular bulunmaktadır. Bu form araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. İkinci form ise standarde ölçektir. Bu ölçek internet bağımlılığını ölçmek üzere hazırlanmış bir ölçektir. Tüm formları eksiksiz olarak doldurmanız beklenmektedir.

Bu araştırmaya katılmış olmanız nedeniyle size herhangi bir ödeme yapılmayacağı gibi sizden herhangi bir ücret talep edilmeyecektir. Araştırmada yer almak tamamen sizin isteğinize bağlıdır. Araştırmaya katılmayı reddedebilir ya da çalışmanın herhangi bir aşamasında araştırmadan ayrılabilirsiniz. Araştırmaya katılmayı reddetmeniz, ayrılmmanız veya ıkartılmanız hiçbir şekilde zararınıza neden olmayacaktır. Doğu Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakóltesi tarafından desteklenen araştırmanın sonuçları tamamen bilimsel amaçla kullanılacaktır.

Araştırmaya katılmanız durumunda literatüre bu konu hakkında destek sağlayarak veri eklememize yardımcı olmuş olacaksınız.

Soru, Daha Fazla Bilgi ve Problemler İçin Başvurulacak Kişiler :

Gereksininiz olduğunuzda aşağıdaki kişi ile lütfen iletişime geçiniz.

Adı : Fatma Bayır

Görevi : Hemşire

Telefon : 05488604837

Gönüllünün / Katılımcının Beyanı:

(Aşağıdaki paragraf değiştirilmemelidir, yalnızca boşluklar başvurusu yapılan araştırmaya göre tamamlanmalıdır)

Bu araştırma ile ilgili yukarıdaki bilgiler bana aktarıldı ve ilgili metni okudum. Yukarıdaki bilgileri ilgili araştırmacı ile ayrıntılı olarak tartıştım ve kendisi bütün sorularımı tatmin olacağım şekilde cevapladı.

Bu bilgilendirilmiş olur belgesini okudum ve anladım. Araştırmaya katılmam konusunda zorlayıcı bir davranışla karşılaşmış değilim. Eğer katılmayı reddedersem, bu durumun bana herhangi bir zarar getirmeyeceğini de biliyorum. Araştırma sırasında herhangi bir neden göstermeden araştırmadan çekilebilirim. Ayrıca araştırmacı tarafından araştırma dışı da tutulabilirim. Araştırma için yapılacak harcamalarla ilgili herhangi bir parasal sorumluluk altına girmiyorum. Bana da herhangi bir ödeme yapılmayacaktır.

Araştırmadan elde edilen benimle ilgili kişisel bilgilerin gizliliğinin korunacağını biliyorum. Araştırma sırasında herhangi bir bilgi, soru sorma ihtiyacım olduğuanda ile iletişim kurabileceğimi biliyorum.

Öğrenci Velisi yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Bu koşullarla söz konusu araştırmaya kendi rızamla, hiç bir baskı ve zorlama olmaksızın, gönüllölük içerisinde katılmayı kabul ediyor ve bu onay belgesini kendi hür irademle imzalıyorum. Araştırmacı, saklamam için imzalı bu belgenin bir kopyasını bana teslim etmiştir.

Gönüllü/Katılımcı

Adı, soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

Tarih:

Gönüllü/Katılımcı Velisi

Adı, soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

Tarih:

Görüşme Tanığı

Adı, soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

Tarih:

Araştırmacı

Adı soyadı, unvanı:

Adres:

Tel:

İmza:

Tarih:

Ek 4: Doğu Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Onayı

Etik Kurulu / Ethics Committee

Sayı: ETK00-2021 -0073

07.04.2021

Konu: Etik Kurulu'na Başvurunuz Hk.

Sayın Fatma Bayır (19500258)

Sağlık Bilimleri Fakültesi

Doç. Dr. Halise Coşkun'un danışmanlığında sürdürdüğünüz **“Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Düzeyinin incelenmesi”** konulu yüksek lisans tez çalışmanızla ilgili etik onay başvurunuz Sağlık Bilimleri Fakültesi'nin 23.03.2021 tarih ve 01 sayılı toplantısında uygun bulunmuş olup Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu (BAYEK) tarafından onaylanmıştır.

Çalışmalarınızda başarılar dileriz.

The image shows a handwritten signature in blue ink over a circular official stamp. The stamp contains the text 'BAŞKANLIK' and 'ETİK KURULU' along with the year '2019'.

Prof. Dr. Yücel Vural

Etik Kurulu Başkanı

YV/şk.

www.emu.edu.tr

Ek 5: KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığından Alınan İzin Formu

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANLIĞI
GENEL ORTAÖĞRETİM DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : GO .0.00-174/06-21/E.358
Konu : Fatma Bayır' ın Anket Başvuru Formu

25 Ocak 2021

Sayın Fatma BAYIR

İlgi : 21 Ocak 2021 tarihli ve GOÜ.0.00-174/06[174/06]-21/E.328 sayılı yazınız.

Fatma Bayır tarafından gerçekleştirilecek "**Lise  ğrencilerinde İnternet Bağımlılığı Düzeyleri**" konulu  alışmanızdaki ölçek soruları incelenmiştir.

Yapılan inceleme sonucunda çalışmanın; araştırma etiği ilkeleri, katılımcıların gizlilik ve g n ll l k esaslarına bağlı olarak gerçekleştirilmesi uygun g r lm ştir. Ancak uygulanacak okulların Müdürlüğümüz ile iştişarede bulunulup, çalışmanın hangi okulda ve ne zaman uygulanabileceği birlikte saptanmalıdır. Çalışma uygulandıktan sonra sonuçlarının Talim Terbiye Dairesi Müdürlüğü'ne ulaştırılması yasa gereğidir.

Bilgilerinize saygı ile rica ederim.

 e-imzalıdır
ALİ YAMAN
Daire Müdürü

REDMI NOTE 9 PRO
AI QUAD CAMERA

Ek 6: Ölçek İzinleri

internet			1
	fatos cura Merhaba ben Kıbrısdan Fatoş Cura . Yüksek lisans tezi hazırlıyorum . İnternet bağımlılığı ölçeğinizi kullanabiliyrim?	10.09.2020 Per 22:19	
	Selim Güneş Evet iyi çalışmalar	10.09.2020 Per 22:26	
	fatos cura ÇOK TEŞEKKÜRLER . Ölçeği bana atabilirmisiniz?	10.09.2020 Per 22:36	
	Selim Güneş (iletme metni yok)	10.09.2020 Per 22:59	
	fatos cura çok sağolun	10.09.2020 Per 23:30	